МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА МЕТОДИК ЇХ НАВЧАННЯ

освітній ступінь магістр
галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 014 Середня освіта

освітньо-професійні програма
Середня освіта: англійська мова і зарубіжна література

2025

Шевчук Т.С., Олейнікова Г.О., Рябушко С.О. Методичні рекомендації до атестаційного екзамену з англійської мови, зарубіжної літератури та методик їх навчання**.** Ізмаїл: РВЦ ІДГУ, 2025. 64 с.

Рецензент:
Корнільєва Лілія Миколаївна, доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології; в.о. декана факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Обговорено та рекомендовано
Вченою радою факультету української та іноземної філології ІДГУ
(протокол № 2 від 08.09.2025 р.)

© Шевчук Т.С.,
Олейнікова Г.О.
Рябушко С.О.,

© ІДГУ, 2025

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ……. 4
АНОТАЦІЯ…… 4
МЕТА І ЗАВДАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ……... 4
ЕТАПИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ……. 5
КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ…… 5
СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ…… 8
Завдання № 1…… 8
Завдання № 2…… 11
Завдання № 3…… 13
ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ ……... 15
Вимоги до завдання № 1……. 15
Вимоги до завдання № 2……. 17
Вимоги до завдання № 3……. 40
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ……... 59
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ…… 62

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Форма атестації	Атестаційний екзамен з англійської мови, зарубіжної літератури та методик їх навчання
Формат атестації та шифр за навчальним планом	усний екзамен А 01
Укладачі програми	д. філол. н., проф. Шевчук Т.С. к. філол. н., доц. Олейнікова Г.О. к. пед. н., доц. Рябушко С.О.
Сайт та E-Mail випускової кафедри	http://englishdep.idgu.edu.ua/ kafedra_el_and_trans@ukr.net
Консультації	Консультації проводяться згідно з розкладом консультацій до атестаційного екзамену

АНОТАЦІЯ

Атестація випускників освітньої програми Середня освіта: англійська мова та зарубіжна література проводиться у формі атестаційного екзамену з англійської мови, зарубіжної літератури та методик їх навчання та захисту кваліфікаційної роботи. Атестаційний екзамен є підсумковою формою контролю рівня теоретичних і практичних знань здобувачів вищої освіти ступеня магістр, а також їх готовності до реалізації професійних функцій учителя англійської мови та зарубіжної літератури ЗЗСО. Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня загальних і фахових компетентностей випускників, а також програмних результатів навчання, передбачених відповідним рівнем національної рамки кваліфікацій і освітньою програмою підготовки фахівців за спеціальністю 014 Середня освіта. Атестація завершується видачею державного документа встановленого зразка про присудження ступеня магістра із присвоєнням освітньої кваліфікації: Магістр середньої освіти з англійської мови та зарубіжної літератури, професійної кваліфікації: Вчитель англійської мови та зарубіжної літератури закладу загальної середньої освіти.

МЕТА І ЗАВДАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Метою атестаційного екзамену є комплексна перевірка та оцінка рівня сформованості у здобувачів вищої освіти ступеня магістр предметно-фахової компетентності (комунікативної, соціокультурної та професійної) з англійської мови та зарубіжної літератури шляхом демонстрації набутих ними теоретичних знань, практичних навичок та вмінь; встановлення відповідності їхнього кваліфікаційного рівня вимогам стандарту вищої освіти, освітньої програми, навчального плану і програми підготовки; визначення рівня готовності випускників до здійснення професійних функцій учителя англійської мови та зарубіжної літератури в профільній школі.

Завданнями атестаційного екзамену є підсумкова перевірка: якості теоретичної і практичної підготовки, готовності здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» до активної участі в реформуванні освіти, упровадженні у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень.

Атестаційний екзамен проводиться для прийняття рішення про присвоєння випускникам відповідної кваліфікації та видачу диплома. Екзаменаційна комісія обговорює та представляє пропозиції щодо поліпшення якості підготовки фахівців з відповідної спеціальності та надає випускникам освітнього ступеня магістр рекомендацій щодо вступу в аспірантуру.

На атестаційному екзамені здобувачі вищої освіти мають дотримуватися доктрини академічної доброчесності, передбаченої Кодексом академічної доброчесності Ізмаїльського державного гуманітарного університету, введеного в дію наказом по ІДГУ № 92 від 04 липня 2017 р.

ЕТАПИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ

Етапи проведення

Атестаційний екзамен проводиться в один етап протягом одного дня в присутності екзаменаційної комісії. Час підготовки до відповіді одного здобувача вищої освіти складає не більше 30 хвилин. При необхідності за рішенням екзаменаційної комісії дозволяється використовувати печатну довідкову літературу.

Форми проведення

Атестаційний екзамен проводиться в усній формі за індивідуальними екзаменаційними завданнями. Атестація здійснюється відкрито і публічно.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Завдання атестаційного іспиту полягають у перевірці й оцінці сформованих у здобувачів компетентностей та програмних результатів навчання у відповідності з освітньо-професійною програмою, зокрема: Інтегральної компетентності: Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми в галузі Освіта/Педагогіка, а також у процесі самоосвіти та подальшого навчання на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних знань.

Назва екзаменаційного завдання	Компетентності, що перевіряються	Результати навчання, що перевіряються
Завдання 1: питання з перевірки володіння навичками усного спонтанного мовлення англійською мовою у конкретній	ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою усно та письмово, вільно володіти іноземною (англійською) мовою. ЗК 9. Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та	ПРН 3. Володіти англомовною комунікативною компетентністю на рівні С1, прагнути вдосконалювати й підвищувати її з урахуванням загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

комунікативній ситуації педагогічного спрямування.	прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності. ФК 1. Здатність до поглиблення знань та використання інновацій у предметній області та професійній діяльності. ФК 3. Здатність мотивувати здобувачів освіти до розвитку пізнавальної діяльності.	ПРН 12. Демонструвати граматичну правильність, лексичний діапазон і соціолінгвістичну відповідність власного мовлення, вільно володіти сучасними лексико-граматичними, орфоепічними, орфографічними та пунктуаційними нормами англійської мови для здійснення професійної комунікації і міжособистісного спілкування в усному і писемному мовленні; конструювати стилістично довершений текст.
Завдання №2 з перевірки англомовної методичної компетенції	ЗК 3. Здатність планувати освітню діяльність, сприяти якісному виконанню та оцінюванню навчальних завдань. ФК 2. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в здобувачів освіти предметних компетентностей, здійснення інтегрованого навчання. ФК 7. Здатність добирати й використовувати методологічні та теоретичні технології навчання англійської мови та зарубіжної літератури. ФК 9. Здатність орієнтуватись в основних тенденціях, що визначають сучасний стан навчання англійської мови у профільній середній освіті, проєктувати педагогічну діяльність на основі міждисциплінарних зв’язків. ФК 12. Здатність застосовувати вміння, спрямованих на сприйняття й породження зв’язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах з урахуванням специфіки офіційного, нейтрального та неофіційного регістрів спілкування.	ПРН 5. Володіти уміннями і навичками забезпечення організації освітнього процесу в закладах освіти з урахуванням принципів повної загальної середньої освіти, зокрема особистісно-орієнтованого підходу та компетентнісного підходу, сучасними інформаційними технологіями та інноваційними методиками в галузі освіти і науки. ПРН 6. Знати наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструвати навички їх критичного аналізу, генерувати нові ідеї, аргументувати можливі шляхи їх вирішення та критично оцінювати їх спроможність. ПРН 8. Вміти класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов освітнього процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання; створювати навчально-методичне забезпечення для проведення занять з англійської мови та зарубіжної літератури. ПРН 10. Застосовувати отримані знання при вирішенні науково-методичних і навчально-виховних завдань з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей учнівських колективів і конкретних педагогічних ситуацій. ПРН 11. Оцінювати навчальні матеріали та адаптувати їх до конкретного освітянського

	ФК 15. Здатність реалізувати комунікативно-навчальну, виховну, розвивальну, освітню, гностичну, конструктивно-планувальну, організаторську функції у процесі навчання англійської мови та зарубіжної літератури у профільній школі.	контексту, створювати навчально-методичне забезпечення для проведення занять з англійської мови та зарубіжної літератури. ПРН 14. Здійснювати відбір методів, форм і засобів навчання, спрямованих на розвиток здібностей здобувачів закладів повної загальної середньої освіти та їхнє виховання; організовувати пізнавальну діяльність здобувачів освіти з урахуванням їхніх вікових та психологічних особливостей.
Завдання № 3 з перевірки знань закономірностей розвитку сучасної зарубіжної літератури та методики її навчання	ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, абстрактно мислити, аналізувати та синтезувати інформацію. ЗК 5. Здатність генерувати нові креативні ідеї та приймати обґрунтовані рішення. ФК 7. Здатність добирати й використовувати методологічні та теоретичні технології навчання англійської мови та зарубіжної літератури. ФК 13. Здатність орієнтуватися в базовому категоріальному апараті літературознавчої науки, в історії її становлення і розвитку та актуальних стратегіях дослідження зарубіжної літератури. ФК 17. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність, визначати індивідуальні професійні потреби та ресурси зростання.	ПРН 2. Демонструвати вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання. ПРН 4. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних жанрів і стилів, а також критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої, літературознавчої науки, демонструвати власну інтерпретацію літературних, мовних явищ. ПРН 9. Володіти формами і методами наукового пізнання, вміти аналізувати сучасні наукові школи, напрямки, концепції, джерела гуманітарного знання. ПРН 16. Демонструвати рівень загальнотеоретичної та професійної підготовки з англійської мови і зарубіжної літератури та методики їх навчання, вміння збирати наукову інформацію з тематики дослідження, використовуючи різні джерела інформації, формулювати цілі та завдання і вибирати відповідні методи дослідження, в тому числі й емпіричні; здійснювати самостійний науковий пошук для оптимізації процесу навчання англійської мови і зарубіжної

		літератури. ПРН 22. Оперувати термінологією і принципами підходів порівняльного літературознавства; застосовувати новітні підходи до аналізу художніх текстів інонаціональних літератур; виявляти спорідненості та відмінності досліджуваних явищ у літературі різних країн.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Структура екзаменаційного завдання

Атестаційний екзамен з Англійської мови та методики її викладання складається з таких завдань:

Завдання 1: питання з перевірки володіння навичками усного спонтанного мовлення англійською мовою у конкретній комунікативній ситуації педагогічного спрямування.

Завдання 2: перевірка англомовної методичної компетенції;

Завдання 3: перевірка знань закономірностей розвитку сучасної зарубіжної літератури та методики її навчання.

Зміст екзаменаційних завдань

Завдання 1: питання з перевірки володіння навичками усного спонтанного мовлення англійською мовою у конкретній комунікативній ситуації педагогічного спрямування.

1. Describe a friend who is important to you, explain what you like about this person and say how your relationship changed over time.
2. Your sports club asked you to contribute a speech about somebody involved in sport describing the achievements of this person, and why you think he/she is a good role model for young people.
3. Tell your pupils about a local attraction, such as a zoo, or a wildlife park, or a picture gallery. Say, why you think this place is worth visiting and what there is to see and do there.
4. In class, you are discussing legal issues connected with Internet use. Point out the advantages and disadvantages of people fined for illegally downloading music and films. How online communication may affect a person’s life.
5. Speak about the way different communication techniques, like expressing and justifying opinions, agreeing and disagreeing, negotiating motivate people to learn.
6. Your colleague is planning to take students on a trip to a historical site. Recommend one suitable place, explain why you think it would appeal to students and evaluate the educational benefits they would derive from this visit.

7. You have been asked to give information about international students' exchange programs. Pay special attention to the safety of travelling. Advise the possible routes and the means of transport.
8. Speak about a new website devoted to environmental issues around the world. Instruct your pupils about green issues, such as recycling. Suggest what could be done to raise awareness of important environmental issues in Ukraine.
9. Some of us are lucky enough to remember things easily, but for others it is more difficult. What problems do you face if you have a bad memory? And how it may be improved.
10. Speak about the topics people prefer to touch upon the most often, point out the problems of health and happiness, love and family relations. Give your arguments for this choice.
11. Tell your students about good presentation skills, which hold the attention of the audience, illustrate it with the strategies, like telling a surprising story, quoting interesting people, asking challenging questions, showing a puzzling picture.
12. Speak how people interact with their environment both online and in the real world. Explain why people use social media and large amount of data to understand this relationship. Is it so, because they want their lives to be happier and more satisfying?
13. Having a smartphone has significantly changed our life. Speak about the way it empowered you to do anything new or different. In what ways do you think people's relationship with technology has evolved?
14. Explain in what way your fashion choices (clothes, shoes, jewelry, etc) may express your personal identity and help develop communication with the other people.
15. Tell your pupils about verbal and non-verbal communication skills. Decipher the importance of correct writing and speaking, reading and listening.
16. Your friend asks for your opinion about the importance of trying to achieve perfect pronunciation in English, he also finds learning new vocabulary difficult and asks you for your advice. What would you say in these situations?
17. Speak about what different motivations people might have for studying a language to a high level? Should a fear of making mistakes put students off speaking in English?
18. Speak about what improvements could be made to the current educational experience? What changes will we definitely see in the future? Consider such areas as: developing a nurturing environment and establishing mutual respect between learners and teachers; delivering a curriculum relevant for modern learners; harnessing technology to improve the learning experience.
19. Decide which two or three of the options (or your own ideas) might be most useful to develop people's creativity and why: looking at things from different perspectives; activating different areas of the brain; sparking ideas; putting people on the spot; raising people's awareness of their own abilities; getting people out of their comfort zones.

20. Imagine you've been invited to a discussion titled 'How would you redesign the secondary school experience?' What were the positives and negatives about your secondary school experience from a learning perspective? How much freedom should students be allowed to have in directing their own learning?
21. Read the quote and express your own opinion: "It is inevitable that traditions and customs will disappear as the world moves forward. By insisting that we preserve the same attitudes and ways of behaving, we hinder the possible progress our society can make."
22. Speak about the problem of remote working: video meetings are non-productive; remote working blurs the line between home and work; people feel isolated, unappreciated and stressed.
23. Speak about how body language, clothes, facial expressions, mannerisms, posture, sense of humour might both negatively and positively influence people in a first meeting. Can you add any others?
24. Discuss which books from today will become classics in the future and why. Speak about a book that you like, but which is not widely known, does it deserve to be a classic, and if so, why? What's the basic plot? What kind of people might it appeal to?
25. Think of the ideas about how a school can help create a healthier study environment for students. Present the five steps towards a healthier study environment.
26. Do you think it is a good idea to develop skills in many different areas or to focus on developing skills in one area only? Why? Do you think we ever get too old to learn new skills? How easy or difficult would it be for you to switch career plans? Why?
27. Speak about why some people are better at multitasking; how to concentrate and avoid getting distracted; why you should switch off your phone more often.
28. Speak about how your generation is different from older or younger ones; what sort of misunderstanding or conflicts this can cause; if the 'generation gap' is greater or smaller than it used to be and why.
29. Think about your plans for ten years' time and speak about your studies or work; achievements; English; activities and experience.
30. Speak about online education, if it is better than being in a physical classroom or not; if the online world encourages us to only mix with people who share our world view and if the internet is encouraging us to spend too much time alone.

Завдання № 2 – з перевірки знань здобувачів ОС «Магістр» щодо їх англомовної методичної компетенції:

Частина 1. Теоретичні основи Методики навчання АМ в профільній школі:

1. Загальна система вправ для навчання професійно орієнтованого спілкування.
2. Соціокультурний аспект навчання АМ в профільній школі.
3. Характеристика англомовної фонетичної компетенції (ФК) та її компонентів.
4. Напрями модернізації загальної середньої освіти в Україні.
5. Цілі і зміст навчання англійської мови в профільній школі.
6. Система вправ для навчання аудіювання учнів 10-11 класів.
7. Методичні принципи формування фонетичної компетенції (ФК).
8. Основні типи вправ для формування граматичної компетенції.
9. Основний метод і засоби навчання іноземних мов в профільній школі.
10. Способи контролю розуміння змісту аудіо тексту на уроках АМ в профільній школі.
11. Структура екзамену з мови у ЗЗСО (ЗНО).
12. Основні труднощі щодо формування англомовної лексичної компетенції та шляхи їх подолання.
13. Порівняльна характеристика аспектного й інтегрованого навчання іноземних мов. Переваги і недоліки зазначених підходів.
14. Особливості формування навчально-стратегічної компетенції учнів 10-11 класів.
15. Види читання та особливості їх навчання в 10-11 класах.
16. Загальнодидактичній методичні принципи навчання іноземних мов і культур.
17. Етапи роботи з аудіо текстом на уроках АМ в 10-11 класах.
18. Феномен «фонетична навичка» та її характеристики.
19. Мета навчання АМ в профільній школі.
20. Вербальні й невербальні засоби комунікації.
21. Етапи роботи з граматичними структурами в 10-11 класах.
22. Критерії, за якими визначаються типи і види практичних занять у профільній школі.
23. Фактори, які зумовлюють успішність аудіювання на уроках АМ в профільній школі.
24. Структура і зміст практичних занять з АМ в 10-11 класах.
25. Мета і зміст формування й розвитку англомовної компетенції в читанні в 10-11 класах.
26. Характеристика проблем сучасних досліджень в галузі Методики навчання АМ в профільній школі.

27. Рівні володіння мовою. Європейський мовний портфель.
28. Типи і види інтегрованих практичних завдань з АМ в 10-11 кл.
29. Сучасні технології навчання щодо формування й розвитку англомовної компетенції у говорінні.
30. Дистанційна освіта з АМ в профільній школі: переваги й недоліки.

Частина 2. Організація та забезпечення процесу навчання АМ:

1. План-конспект уроку з АМ для учнів 10 класу щодо формування їх англомовної професійно-орієнтованої компетенції.
2. План-конспект уроку з АМ для учнів 10 класу щодо формування їх соціокультурної компетенції.
3. Приклади вправ уроку АМ для учнів 11 класу з фонетичною домінантою.
4. План-конспект уроку з АМ для учнів 10 класу щодо формування й розвитку їх комунікативної компетенції.
5. План-конспект уроку з АМ для учнів 11 класу з розвитку аудитивної компетентності.
6. План-конспект уроку з АМ для учнів 11 класу з формування їх лівнгвосоціокультурної компетенції.
7. План-конспект уроку з АМ для учнів 11 класу з формування їх професійно-орієнтованої компетентності.
8. Приклади мультимедійних засобів для навчання АМ в 11 класі.
9. План-конспект уроку з АМ для учнів 11 класу з навчання читанню.
10. Приклади тестових завдань для контролю умінь читання учнів 11 класу.
11. План-конспект уроку з АМ для учнів 10 класу з лексичною домінантою.
12. План-конспект уроку з АМ для учнів 11 класу щодо інтегрованого навчання АМ.
13. План-конспект уроку з АМ для учнів 11 з теми «Війна».
14. План-конспект уроку з АМ для учнів 10 класу з формування й розвитку їх читацької компетенції.
15. План-конспект уроку з АМ для учнів 10 класу з формування й розвитку їх перекладацької компетенції.
16. План-конспект уроку з АМ для учнів 11 класу щодо формування й розвитку їх навчально-стратегічної компетенції.
17. План-конспект уроку з АМ для учнів 10 класу щодо формування й розвитку їх навчально-стратегічної компетенції.
18. План-конспект уроку з АМ для учнів 10 класу з використанням інтерактивних технологій навчання.
19. План-конспект уроку з АМ для учнів 11 класу з використанням інтерактивних технологій навчання.
20. План-конспект уроку з АМ для учнів 10 класу з використанням проектних технологій навчання.
21. План-конспект уроку з АМ для учнів 11 класу з використанням проектних технологій навчання.
22. Навчальні освітні платформи з АМ для організації змішаного навчання.

23. Сучасні освітні технології щодо навчання АМ в профільній школі.
24. План- конспект бінарного уроку АМ для учнів 11 класу.
25. Технологія «Портфоліо» й особливості її використання в 11 класі.
26. Проектна технологія навчання АМ в 11 класі.
27. Проектна технологія навчання АМ в 10 класі.
28. Приклади електронної презентації уроку АМ в 10 класі.
29. Приклади електронної презентації позакласного заходу з АМ для учнів 10 класу.
30. План- конспект інтегрованого уроку АМ для учнів 11 класу.

Завдання №3 – перевірка знань закономірностей розвитку сучасної зарубіжної літератури та методики її навчання у вигляді презентації макротеми.

Перелік макротем:

1. Постмодернізм як провідний естетико-філософський напрям кінця XX – початку XXI ст. та особливості його вивчення у сучасних шкільних програмах.
2. Інтертекст як спосіб побудови постмодерністського художнього тексту і методика інтертекстуального аналізу художнього твору.
3. Гіпертекст як спосіб побудови постмодерністського художнього твору і методичні основи його розуміння.
4. Форми романів у творчості М. Павича та методи сучасного аналізу гіпертексту.
5. Міфопоетика роману К. Рансмайра «Останній світ» (нім. *Die letzte Welt*) та методи архетипного аналізу художнього твору.
6. Роман Дж. Орвелла „1984” та його проекції на сучасність в розробці позакласного заходу для старших класів.
7. «Ім'я троянди» (італ. *Il nome della rosa*) У. Еко як семіотичний роман. Ключові концепти твору та засади нейролінгвістичного програмування у викладанні зарубіжної літератури.
8. Постмодерністська основа роману Дж. Барнса „Історія світу в десяти з половиною розділах” (англ. *A History of the World in 10½ Chapters*) і методи аналізу постмодерністського художнього твору в школі.
9. Галерея фентезійних образів у творчості Дж. Толкіна: шляхи вивчення жанру фентезі з урахуванням психолого-вікових особливостей читача.
10. Художньо-структурні особливості роману Д. Фаулза «Колекціонер» (англ. *The Collector*) та принципи виховання загальнолюдських цінностей на уроках зарубіжної літератури.
11. Молодіжні субкультури в романі Д. Коупленда «Покоління Х» та можливі види наочностей з теми.
12. Гуманістична основа роману П. Зюскінда «Парфуми: історія одного вбивці» *(нім. Das Parfum. Die Geschichte eines Mörders)* та принципи морального виховання учнів на уроках зарубіжної літератури.

13. Алегоричний філософський роман в творчості В. Голдінга «Володар мух» (англ. *The Lord of the Flies*) та методологічні аспекти вивчення жанру антиутопії в ЗЗСО.
14. Картина світу в романі-параболі Кобо Абе «Жінка в пісках» (яп. 砂の女) і проблеми педагогічної етики у практиці викладання.
15. Розуміння сутності культури й освіти, призначення людини в сучасному світі за романом Р. Бредбері «451° за Фаренгейтом» (англ. *Fahrenheit 451*).
16. Зіткнення ідилії і реальності в романі Б. Віана «Шумовиння днів» *(фр. L'Écume des jours)* та критерії оцінювання авторського задуму в постмодерністському тексті.
17. Суспільство майбутнього у футурологічному романі Д. Мітчелла «Cloud Atlas» та філософсько-психологічні засади інноваційної діяльності в галузі літературної освіти.
18. «Графічний роман» Ніла Геймана та сучасна Концепція літературної освіти в школі.
19. Виховний потенціал роману Джона Майкла Ґріна «Провина зірок». Аспекти формування толерантності до людей з особливими потребами засобами літературної освіти.
20. Проблема «Особистість і Система» в романі К. Кізі «Над зозулиним гніздом», або «Політ над гніздом зозулі» *(англ. One Flew over the Cuckoo's Nest)* та аспекти її розв'язання у творчій роботі школяра.
21. Концепція незалежної особистості в романі Дж. Селінджера «Ловець у житі», або «Над прірвою у житі» (англ. *The Catcher in the Rye*) в контексті актуальних проблем шкільного виховання.
22. Виховний потенціал жанру повісті-притчі в сучасній літературі на прикладі «Алхіміка» *(порт. O Alquimista)* П. Коельо.
23. Події «Празької весни» в романі М. Кундери «Нестерпна легкість буття» (чеськ. *Nesnesitelná lehkost bytí*) з точки зору теорії і практики контекстного вивчення художнього твору.
24. Специфіка «магічного реалізму» Г. Гарсіа Маркеса. Синтез реального і фантастичного в оповіданні «Стариган із крилами» (ісп. *Un señor muy viejo con unas alas enormes*). Аналіз тексту як важливий етап вивчення художнього твору в шкільному курсі.
25. З'ясування конфлікту драми. Специфічні методи, прийоми аналізу твору драматичного роду, різновиди способів створення характерів у драмі Ф. Дюрренматта «Гостина старої дами» (нім. *Der Besuch der alten Dame*).
26. Оригінали й переклади художніх творів, їхня роль у розвитку особистості. Перекладна література як важливий складник вітчизняної культури й чинник формування української нації. Розробка факультативного заняття з зіставлення перекладеного віршованого твору з англомовним оригіналом.

27. Етнокультурологічний шлях аналізу художнього твору. Специфіка вивчення латиноамериканської літератури. Фантасмагорична картина безумства натовпу в оповіданні Х. Кортасара «Менади» (ісп. *Ménades*).
28. Художня концепція вікторіанського суспільства в романі Д. Фаулза «Жінка французького лейтенанта» *(англ. «The French Lieutenant's Woman»)* в контексті методів ефективного викладання світової літератури в школі.
29. Теоретики і маніфести постмодернізму та питання методичної допомоги викладачеві сучасної зарубіжної літератури у ЗЗСО.
30. Естетична проблематика метамодернізму як стильової течії зарубіжної літератури XXI ст. і методичні основи його розуміння.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Структура та зміст екзаменаційних завдань націлені на визначення готовності студентів-випускників здійснювати професійні функції вчителя англійської мови та зарубіжної літератури ЗЗСО з метою виявлення різнобічних і глибоких знань із циклу фахових дисциплін. Екзаменаційні завдання орієнтовані на перевірку системи знань випускника та його уміння чітко будувати свою відповідь із використанням належної кількості фактів та аргументів, оперуванням відповідним теоретичним матеріалом для доведення висловленого. Випускник у відповіді на атестаційному екзамені демонструє володіння чотирма видами мовленнєвої діяльності; вільно користується англійською мовою у професійних цілях; усвідомлює роль учителя у шкільному та позашкільному оточенні; використовує соціокультурні знання і вміння в іншомовній комунікації; розкриває закономірності розвитку сучасного літературного процесу; розуміється на теоретичних аспектах літературознавства; підтверджує уміння застосовувати набуті знання на практиці.

ВИМОГИ ДО ЗАВДАННЯ 1: перевірка володіння навичками усного спонтанного мовлення англійською мовою у конкретній комунікативній ситуації педагогічного спрямування.

Завдання має на меті перевірку володіння випускником освітньої програми навичками усного спонтанного мовлення англійською мовою, уміння їх використання у конкретній комунікативній ситуації педагогічного спрямування. Завдання скероване на вдосконалення комунікативної компетентності через аудіювання та говоріння, а також формування критичного мислення, що необхідно для досягнення здобувачами вищої освіти академічних та індивідуальних цілей. Студент має продемонструвати:

1) стратегії рецепції та презентації інформації, критичного мислення та візуальної грамотності;

2) вміння відрізняти факти від думок, наводити докази, увиразнювати кілька точок зору, підкреслити ключові деталі;

3) ефективно використовувати короткі фрази, факти, думки і символи, риторичні питання, підкреслювати важливу інформацію, розпізнавати та уникати повторів, висловлювати свою думку тощо під час дискусії.

Під час усної відповіді студент повинен висловити структурно, аргументовано та оригінально власну точку зору із запропонованої ситуації; продемонструвати високий рівень фонетичної, лексичної, граматичної, стилістичної, синтаксичної та лінгвокраїнознавчої грамотності у відповідній комунікативній ситуації; володіти широким спектром мовних і мовленнєвих засобів, вільно і гнучко їх застосовувати для оптимальної реалізації комунікативного наміру та забезпечення адекватності соціально-функціональної складової ситуації спілкування.

Структура виступу:

1) *Вступ*
   - представтеся відповідно до стилю комунікації (офіційна/неофіційна)
   - чітко визначіть мету свого виступу
   - сформулюйте актуальність теми для даної аудиторії
2) *Основна частина*
   - викладіть суть проблеми, наводячи докази, пояснення, міркування тощо
   - сформулюйте свою позицію щодо проблеми
   - зверніть увагу на лексико-граматичні засоби когезії, поєднуючи думки в єдину струнку систему викладу
3) *Заключна частина*
   - повторіть основну думку, заради якої виголошувався виступ
   - підсумуйте сказане
   - узагальніть думки, висловлені в основній частині.

Приклад виконання завдання

Task: Speak about the role of blended learning in schools today. Describe its advantages and disadvantages. Give your recommendations for improving this approach in the future.

Answer:

Good morning, everyone. I am Jane Brown, a school teacher. It's a pleasure to be here today to discuss an educational approach that is rapidly transforming our schools: blended learning. The purpose of my talk is to explore the role of blended learning in schools, its pros and cons, and the ways to effectively implement it in our schools. This topic is relevant to you because you are future teachers and need to be aware of innovative approaches in education.

Blended learning is an educational approach that integrates traditional face-to-face classroom instruction with online learning activities. This approach has a lot of advantages. First of all, it provides a more personalized learning experience, allowing students to learn at their own pace and in their own style. Secondly, it offers greater flexibility as you can access course materials anytime and anywhere. Thirdly, interactive online tools and multimedia content can make learning more engaging. In spite of all these benefits, blended learning has a number of drawbacks. For example, not all students have equal access to technology and the Internet. Moreover, dependence on technology introduces the risk of technical problems, which can disrupt the learning process. Besides, the quality and

effectiveness of online materials can vary significantly. Poorly designed resources can lead to confusion and disengagement. To improve this approach in the future, I think that schools should be encouraged to provide devices and support Internet access for students who need them. Also, schools should organize comprehensive training for teachers on how to integrate modern online tools and resources into their teaching.

In conclusion, I want to say that blended learning represents a powerful and innovative approach to education. By combining the best aspects of traditional and digital instruction, we can create a more personalized, engaging and effective educational experience for all students. The implementation of blended learning in our schools will give every student an opportunity to thrive in the ever-changing world of education.

Здобувач має вільно оперувати базовими лексичними та граматичними структурами, що є необхідними для гнучкого вираження мовних функцій у відповідних комунікативних ситуаціях; розуміти природу синтаксичних відношень та правила англійського синтаксису для розпізнавання та продукування широкого спектру висловлювань іноземною мовою; знати мовні форми, властиві для офіційних та розмовних регістрів мовлення; розмовні штампи відповідно до мовної поведінки, яка є специфічною для комунікативної сфер і ситуацій педагогічного спрямування.

Здобувач має розуміти намір мовця і комунікативні наслідки його висловлювання; реагувати на основні думки співрозмовника; чітко аргументувати думку та висловлювати власне ставлення до обговорюваної теми; користуватися базовими вербальними засобами зв’язку для поєднання висловлювань у чіткий, логічно об’єднаний дискурс; знати правила невербальної взаємодії між людьми у комунікативних ситуаціях педагогічного спрямування.

ВИМОГИ ДО ЗАВДАННЯ 2: ПЕРЕВІРКА АНГЛОМОВНОЇ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ.

Частина 1. Теоретичні основи методики:

1. Загальна система вправ для навчання професійно орієнтованого спілкування

Розрізняють чотири основних види МД: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Створення раціональної системи вправ є ключем до вирішення проблеми навчання іншомовного мовлення. Кожна підсистема вправ складається з груп вправ, таким чином, система містить групи вправ для: формування спеціальних навичок; розвиток спеціальних навичок; формування спеціальних умінь; формування стратегічних умінь; розвиток спеціальних умінь; розвиток стратегічних умінь; удосконалення спеціальних умінь; удосконалення стратегічних умінь. Розрізняються такі види вправ: сприйняття, упізнавання, диференціація, ідентифікація лексичних одиниць мовлення з виділенням ключової інформації висловлювання/тексту; імітація речень, вставка лексичних одиниць, заміна граматичної форми, переклад окремих слів, словосполучень, речень, звуження і розширення речень, об'єднання простих речень в одне складне, роз'єднання складного речення на

кілька простих, переказ тексту мовою оригіналу або переклад. До них належать вправи на тренування різних видів пам'яті (мнемотехніка, безасоціативне та асоціативне запам'ятовування), ехоповтор, рецепція з письмовою фіксацією змісту фрагмента тексту; рецепція з письмовою фіксацією програми, а також репродуктивне говоріння, яке супроводжується референтним читанням; розшифрування абревіатур; переклад топонімів; синонімічний переклад, вправи на тлумачення запропонованих лексичних одиниць.

2. Соціокультурний аспект навчання АМ в профільній школі

Питання реформування шкільної освіти в напрямі гуманізації навчання в педагогічній науці України гостро стоїть, формування дитячої особистості, розвитку й раціонального використання потенційних можливостей освітньої системи. Навчання іноземних мов на сучасному етапі розглядається як створення умов для усвідомлення відмінностей у рідній та іншомовній культурі, виховання толерантного ставлення до представників інших народів, зниження рівня етноцентризму, формування навичок іншомовної міжкультурної комунікації та готовності до діалогу культур. У старших класах країнознавча компетенція поглиблюється на основі здобуття учнями нових знань про сучасний культурний і соціальний простір англомовних країн. Тому доцільним вважаємо застосовувати на уроках певні соціокультурні завдання, які умовно можна поділити на такі групи: соціокультурні пошукові; соціокультурні ігрові; проекти з соціокультурною складовою та творчі завдання. Соціокультурні пошукові завдання можуть поєднуватись із соціокультурними творчими проектами, як-от: «Look at the Guide map of the sightseeing tour along the Thames. Find out more information about the places you may visit. Make a similar map of the tour along the Dnipro in Kyiv». Соціокультурні проекти досить ефективно сприяють розвитку в учнів творчого потенціалу, наприклад: «Look at the following series of cartoons. Read and say what new information you have learned about American sports. Design a cartoon about Ukrainian most popular kinds of sport».

3. Характеристика англомовної фонетичної компетенції (ФК) та її компонентів

Фонетична компетенція (ФК) - це здатність людини до коректного артикуляційного та інтонаційного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і фонетичної усвідомленості. Успішність формування ФК залежить від рівня сформованості фонетичних навичок, обсягу отриманих і засвоєних знань про фонетичну сторону мовлення і динамічної взаємодії цих складових на основі загальної мовної та фонетичної усвідомленості. Фонетична навичка - це автоматизована репродуктивна або рецептивна дія, яка забезпечує коректне звукове і інтонаційне оформлення

власного мовлення та адекватне сприймання звукового і інтонаційного оформлення мовлення інших. Труднощі формування ФК зумовлюються трьома групами факторів: а) учнями; б) іноземною мовою, що вивчається; в) викладанням: вчителем, технологією навчання та навчальними матеріалами.

4. Напрями модернізації загальної середньої освіти в Україні

Модернізація системи освіти як пріоритет державноуправлінської діяльності в Україні. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016) та План заходів з модернізації шкільної освіти на 2017-2029 роки. Створення нових державних стандартів та освітніх програм для всіх рівнів повної загальної середньої освіти, оновлення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу, їх реалізацію за допомогою інноваційних засобів навчання і педагогічних технологій. Іінтеграція трьох підходів – особистісно орієнтованого, діяльнісного і компетентнісного як основа сучасної парадигми освіти. Удосконалення механізмів взаємодії між центральними та регіональними органами влади з навчальними закладами в загальному механізмі управління системою освіти, формування партнерства з приватним сектором та громадським суспільством у питаннях надання освітніх послуг та їх управління. Перехід до системи безперервної освіти з метою вирішення таких питань: сприяння взаємодії між діючими партнерами; забезпечення гарантії якості освіти; збільшення доступу до рівних освітніх можливостей.створення стандартів ключових компетенцій; визнання неформального навчання; зниження напруги між формальними і неформальними освітніми установами.

5. Цілі і зміст навчання англійської мови здобувачів в профільній школі

Профілізація школи як один із важливих напрямів модернізації української загальної освіти. Передумови профільного навчання. Теоретична база впровадження профільного навчання (закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Концепції профільного навчання у старшій школі, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти та інші нормативно-правових документи). Мета профільного навчання та місце іноземної мови як засобу професійної комунікації. Складники (зміст) профільного навчання іноземної мови: елективні курси, професійна орієнтація, учнівське мовне портфоліо.

6. Система вправ для навчання аудіювання в 10-11 классах

Розрізняють чотири основних види МД: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Створення раціональної системи вправ як ключ до вирішення проблеми навчання іншомовного мовлення. Кожна вправа незалежно від її характеру має три- або чотирифазову структуру. Перша фаза – завдання, друга фаза – зразок виконання, третя фаза – виконання завдання,

самоконтроль учнів). Комунікативні, умовно-комунікативні та некомунікативні види вправ у шкільному підручнику. Спеціальна система вправ для навчання учнів аудіювання. Система вправ для навчання аудіюванню повинна забезпечити:
а) відповідність вправ психологічним і лінгвістичним складнощам що сприймаються на слух; б) можливість взаємодії аудіювання з іншими видами мовленнєвої діяльності, і в першу чергу аудіювання і говоріння як двох форм усного спілкування; в) управління процесом формування умінь і навичок аудіювання; г) успішну реалізацію кінцевої практичної мети і проміжних завдань навчання; д) поступове збільшення труднощів, що дозволить гарантувати посильність виконання вправ на різних етапах навчання.

7. Методичні принципи формування фонетичної компетенції (ФК) Етапи формування фонетичної компетенції. Підходи до навчання вимови: Аналітичний (або артикуляторний), який передбачає окреме формування слухових і вимовних навичок в процесі дедуктивного експліцитного навчання. Етапи роботи: ознайомлення учнів з артикуляцією кожного звука і його характеристиками; робота над вимовою спочатку окремих звуків, звукосполучень, а потім слів, словосполучень і речень. Імітативний (або акустичний) підхід базується не на усвідомленому засвоєнні особливостей артикуляції, а на сприйнятті мовлення і його імітації. Однак імітація не може служити надійним прийомом навчання через дію фільтру рідної мови. Тому дуже часто має місце помилкова імітація. Перевагою цього підходу є однак те, що фонетичні навички формуються не ізольовано, а в мовленнєвих зразках. Аналітико-імітативний (або комбінований) підхід об'єднує переваги обох підходів і раціонально комбінує імітацію з аналізом, з доступними учням описом артикуляції й інтонування та поясненнями особливостей вимови і фонетичної підсистеми мовлення. Питома вага імітації (імпліцитного засвоєння) і аналізу (експліцитного засвоєння) варіюється і залежить від ступеня навчання: пояснювати і аналізувати необхідно в такій мірі, в якій це може бути корисним учням для розуміння особливостей фонетичного явища і полегшення його засвоєння. Послідовність формування фонетичних навичок як основної складової ФК досить довільна, вона залежить від підручників, які обирають ту чи іншу послідовність подачі звуків та інтонаційних моделей. Орієнтиром служать загально дидактичні принципи навчання: від знайомого до незнайомого, від легкого до важкого, від простого до комплексного, від явищ, що мають аналоги в рідній мові, до тих, які не мають їх. Тому більшість підручників починає з першої групи звуків і легких інтонем, імітація яких не викликає великих труднощів.

8. Основні типи вправ для формування граматичної компетенції

Виходячи з поетапності формування навичок та вмінь, до кожної підсистеми вправ можна віднести групи вправ, кожна з яких має свою мету, що залежить від стадії засвоєння матеріалу, мети й задач, які постають перед викладачем.
До першої підсистеми входять такі групи вправ: група вправ для формування й удосконалення граматичних навичок вживання граматичної структури в усному мовленні та соціокультурних навичок та вмінь; група вправ для вдосконалення й розвитку граматичних навичок вживання граматичної структури в усному мовленні та соціокультурних навичок та вмінь. Друга підсистема містить: групу вправ для формування і вдосконалення умінь оцінювати усне мовлення та локалізувати граматичні помилки; групу вправ для формування і вдосконалення умінь виправляти граматичні помилки; групу вправ для формування і вдосконалення умінь пояснювати граматичний матеріал: групу вправ для формування і вдосконалення умінь складати схеми, таблиці, які відображають структуру граматичного явища; групу вправ для формування і вдосконалення умінь аналізувати речення.

9. Основний метод і засоби навчання іноземних мов в профільній школі.

Школи нового типу: спеціалізовані школи і профільні класи (I-III ступінь, II-III ступінь) із поглибленим навчанням одного або кількох базових предметів, гімназія та ліцей. Розвиток комунікативної, лінгвопізнавальної та інструментальної мотивації на уроках АМ. Свідоме виконання дій та операцій з мовним матеріалом не лише сприяє формуванню навичок, але й забезпечує краще запам'ятовування цього матеріалу; позитивно впливає порівняння нового матеріалу зі старим. Надання вправам комунікативного характеру, використання різноманітних прийомів і засобів навчання тощо. Принципи засвоєння мовного матеріалу у процесі виконання вправ (усних, письмових), що забезпечує опору на сукупність різних відчуттів. Способи організації освітнього процесу, контролю, систематизації та закріплення навчального матеріалу. Інтерактивні комунікаційні технології в освітньому процесі. Комп’ютерні та інформаційні технології. Мережа дистанційного навчання і підвищення кваліфікації педагогів.

10. Способи контролю розуміння змісту аудіо тексту на уроках АМ в профільній школі.

Невербальні засоби: виконання дій, (підніміть руку, якщо у реченнях однакова інтонація); контроль з використанням цифр, контроль за допомогою сигнальних та облікових карток, виготовлення схем, креслень, підбір малюнків (до якого малюнку відноситься твердження). Вербальні засоби: 1) Рецептивні (підтвердження або спростування тверджень учителя, вибір пунктів плану тексту, тести з вибором відповіді); 2) Репродуктивні (відповіді на запитання, переказ змісту іноземною або рідною мовою, переклад окремих слів, словосполучень, речень, укладання плану, формулювання запитань до тексту, бесіда на основі змісту тексту).

11. Структура екзамену з мови у ЗЗСО (ЗНО).

Державна підсумкова атестація (ДПА) у формі ЗНО. Іноземна мова як курс на вибір учасників (англійська; французька; німецька; іспанська). Наведіть приклади завдань для таких видів робіт на ЗНО: Слухання; Читання; Використання мови; Письмо. Обсяг часу на виконання завдань атестації.

12. Основні труднощі щодо формування англомовної лексичної компетенції та шляхи їх подолання

Принципи оволодіння слововживанням. Лексичний аспект спілкування. Зв'язок лексики із змістом комунікації, на що спрямована увага комунікантів. Труднощі засвоєння іншомовної лексики, що пов’язані з формою слова (звуковою, графічною, граматичною), його значенням, характером сполучуваності з іншими словами, вживанням слів, а також розходженням зі словами рідної мови. Труднощі написання. Труднощі семантики: а) багатозначні слова важчі ніж однозначні; б) слова з переносним значенням важчі ніж слова з прямим значенням; в) абстрактні слова важчі ніж конкретні г) будівельні слова, які частково чи повністю втратили своє лексичне значення важчі за слова з яскраво-вираженими лексичним значенням. Труднощі, пов’язані з кількістю та інформативністю символів з яких складається дана лексична одиниця.

13. **Порівняльна характеристика аспектного й інтегрованого навчання іноземних мов. Переваги і недоліки зазначених підходів**

У сучасній вітчизняній методиці принцип інтегрованого підходу до навчання іноземної мови протиставляється принципу диференційованого підходу. Як свідчать дослідження, використовуються також синонімічні терміни стосовно обох підходів, при цьому кожен із термінів підкреслює основну домінуючу складову рису змісту принципу. До терміну “принцип інтегрованого підходу” вживаються також наступні синонімічні терміни: принцип взаємопов’язаного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності, принцип комплексного підходу, принцип паралельного підходу в навчанні. У плані диференційованого підходу стосовно навчання мовного матеріалу іноземною мовою вживається також термін “аспектний” підхід. Аспектний підхід у навчанні – це підхід, суть якого полягає у розподілі роботі при навчанні мовних явищ фонетичного, лексичного і граматичного рівнів з виходом у мовленнєву практику. Вітчизняні та іноземні методисти глибоко проаналізували переваги й недоліки аспектного викладання іноземної мови. Серед переваг зазначаються наступні:

відносно легка реалізація принципів системності й науковості. Простота планування і проведення практичних занять. Можливість ретельної роботи над окремими аспектами іноземної мови. Об’єктивність контролю й оцінки знань з граматики, лексики і фонетики. Відповідність традиціям навчання і

вивчення іноземної мови. Відповідність очікуванням тих, хто навчається. До недоліків відносять: штучне розділення іноземної мови на підсистеми-аспекти, що заважає функціонуванню й використанню мови у процесі спілкування; неможливість реалізації принципу комунікативності та неадекватні умови формування компетенцій та їхніх компонентів.

14. Особливості формування навчально-стратегічної компетенції учнів 10-11 класів.

Загалом термін «стратегії навчання» використовують для позначення системи дій та операцій опанування користувача іноземної мови для набування, залучення та використання відповідної виучуваної іноземної мови. Навчання іноземної мови може розглядатись, як усі інші процеси опрацювання мовного матеріалу й відповідних даних: індивід вибирає та отримує частину нової інформації, яка йому представлена, потім він приймає та накопичує цю інформацію у своїй пам'яті, зрештою він її викликає, щоб знову використати.

Стратегія навчання може проявлятись через прості техніки або стати навичкою, якщо її використання декілька разів виявилась ефективною. Крім цього, навчально-стратегічна компетенція розглядається як сукупність певних характеристик або вчинків, які можуть бути свідомими, несвідомими чи потенційно свідомими та розглядатись як безпосередні, а також належати до мисленнєвих процесів, які можуть бути контрольовані за допомогою рефлексії (самоаналізу). Використання стратегій, які сприяють процесу навчання, може варіюватися у кількості і частотності їх використання залежно від індивіда.

15. Види читання та особливості їх навчання в 10-11 класах.

Читання являє собою двосторонній процес: техніку читання (зорову перцепцію графічних символів і переведення їх в звукові образи) і розуміння сенсу читаного. У методиці існують різноманітні класифікації видів читання: в слух та мовчки, перекладне і безперекладне, зі словником та без словника. В кожній зі згаданих вище парі видів читання перший являється навчальним, тобто діяльністю, скерованою на формування зрілого, осмисленого читання. Види читання, яким вони протиставляються (мовчки, безперекладне, без словника), характеризують різноманітні сторони осмисленого читання. Вони стають метою навчання іноземної мови в школі. Таким чином у методиці виділяють наступні види читання: аналітичне, вивчаюче, переглядове, пошукове, ознайомлююче й ін. При цьому деякі методисти вважають, що це лише різні цілі використання читання. До того ж існує думка, що не слід занадто ділити інформативне читання, достатньо розрізняти вивчаюче та пошукове читання. Всі методисти єдині в тому, що для ефективного читання іноземною мовою необхідно сформувати основні базові технології роботи з текстом.

16. **Загальнодидактичні й методичні принципи навчання іноземних мов і культур**

Принципи навчання як загальні положення і основні правила педагогічної поведінки вчителя відображають не лише закономірності процесу навчання, але й вимоги до його організації, дотримання яких дозволяє педагогу досягти запланованих цілей навчання. У навчанні іноземної мови, як і будь-якого іншого шкільного предмета, слід враховувати всі принципи загальної дидактики. Найбільш визнаними вважаються принципи науковості, доступності і посильності, систематичності та послідовності, свідомості, активності, наочності, міцності знань, індивідуалізації, виховуючого навчання, розвиваючого навчання, взаємозв'язку навчання та життя, колективності, проблемності. Власне методичні принципи навчання іноземних мов є спеціальними по відношенню до загальнодидактичних принципів. Вони характерні лише для навчання іноземних мов і не можуть бути застосовані у навчанні інших шкільних предметів, оскільки відображають специфіку предмета «Іноземна мова» і містять суто методичні поняття та явища. Основні з них: принцип комунікативної спрямованості освітнього процесу; принцип домінуючої ролі вправ, принцип урахування рідної мови учнів у навчанні іноземної мови, принцип диференційованого підходу до навчання різних видів мовленнєвої діяльності, принцип взаємопов'язаного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності, принцип активізації слухових і мовно-моторних відчуттів при формуванні мовних навичок, принцип апроксимації.

17. **Етапи роботи з аудіотекстом на уроках АМ в 10-11 класах.**

У освітньому процесі можуть використовуватись різні види аудіотекстів: описи, розповіді, повідомлення, монологи, діалоги. З методичної точки зору аудіотексти можуть служити матеріалом для формування мовленнєвих навичок (фонетичних, лексичних та граматичних) і вмінь аудіювання, для розвитку мовленнєвих навичок і вмінь усного мовлення, для презентації та закріплення зразків мовлення, для введення мовленнєвого матеріалу в діалогічній формі тощо. Робота з аудіотекстом поділяється на три етапи: дотекстовий (до прослуховування аудіотексту), текстовий (під час прослуховування) і післятекстовий (після прослуховування аудіотексту). Навчання власне аудіювання відбувається на двох перших етапах – дотекстовому і текстовому. На дотекстовому етапі реалізується процесуальний аспект навчання аудіювання, який полягає у формуванні рецептивних граматичних і лексичних навичок. Текстовий етап реалізує предметний (комунікативний) аспект навчання аудіювання, який полягає у формуванні рецептивних умінь розуміти смисл почутої інформації. На післятекстовому етапі відбувається контроль розуміння прослуханого аудіотексту. Крім того, аудіотекст служить швидше для формування умінь інших видів мовленнєвої діяльності на наступних етапах уроку відповідно до його мети.

18. Феномен «фонетична навичка» та її характеристики

Тривалий час мова існувала лише у звуковій формі. Письмовий код виник набагато пізніше як відображення звукової мови. Роль звукових компонентів дуже важлива і в писемному мовленні. Оволодіння усним мовленням та читанням уголос взагалі неможливе без стійких слухо-вимовних та ритміко-інтонаційних навичок. Навчання фонетичного матеріалу передбачає: 1) оволодіння учнями всіма звуками іноземної мови; 2) оволодіння звукосполученнями іноземної мови; 2) оволодіння наголосом у словах; 3) оволодіння основними інтонаційними моделями найбільш поширених типів простих і складних речень. Критерії відбору фонетичного матеріалу. Існує кілька критеріїв відбору фонетичного мінімуму: 1) за ступенем трудності фонетичного явища. Об'єктом засвоєння при навчанні вимови є лише ті фонетичні, що являють для учнів певні труднощі; 2) за критерієм відповідності потребам спілкування (до мінімуму передусім включаються ті звуки та інтонеми, що виконують у мовленні смислорозрізняльну функцію); 4) за критерієм нормативності. З фонетичного мінімуму для закладів загальної середньої освіти вилучаються всілякі відхилення від норми, а об'єктом навчання виступає повний стиль зразкової літературної вимови (за еталон береться вимова дикторів/ коментаторів радіо і телебачення).

19. Мета навчання АМ в профільній школі.

Мета профільного навчання іноземної мови як цілеспрямована підготовка учнів до подальшої навчальної і/або професійної діяльності, пов’язаної з використанням іноземної мови як об’єкта майбутньої (професійної) діяльності або як засобу професійної комунікації. Практикується викладання курсів, пов’язаних з орієнтацією на професію вчителя іноземної мови, з лінгвокраїнознавством, з країнознавством, з перекладом, з використанням комп’ютерних технологій у навчанні іноземних мов тощо. Вимоги до уроку іноземної мови випливають з цілей, змісту та технологій навчання: мовленнєва спрямованість, комплексність, іноземна мова – мета і засіб навчання, висока активність розумово-мовленнєвої діяльності учнів, різноманітність форм роботи учнів, мотиваційне забезпечення навчальної діяльності. Використання методів навчання іноземних мов у сучасній школі базується на розвиткові суб’єкт-суб’єктних відносин учителя й учнів, які передбачають визнання школяра основною цінністю навчального процесу; перехід до співпраці, де вчитель виступає організатором навчальної діяльності, а учень веде самостійний пошук; виявлення і максимальне використання суб’єктного досвіду школяра та узгодження його досвіду із суспільно значущим досвідом; активізацію особистісних функцій учня тощо. На кінець 11-го класу учні загальноосвітнього навчального закладу, які вивчають першу іноземну мову, досягають рівня В1, учні спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземної мови – рівня В2, а ті, хто оволодіває другою іноземною мовою, – рівня А2+. Ці рівні характеризують

результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти.

20. **Вербальні й невербальні засоби комунікації**

Вербальна комунікація. Усна мова як і раніше залишається найпоширенішим способом комунікації. Щоб вас зрозуміли, треба мати хорошу дикцію. Дуже важливою здатністю, пов'язаної з усним мовленням, є вміння утримувати увагу слухачів. Якщо, виступаючи з доповіддю, ви будете дивитися кому-небудь із слухачів прямо в очі, то увагу вам буде гарантовано. Удосконалення навичок писемного мовлення. Невербальна комунікація. Міжособистісне простір. Погляд. Мова, пози і жести. Невербальне спілкування, більш відома як мова поз і жестів, включає в себе всі форми самовираження людини, які не спираються на слова. Читання невербальних сигналів є найважливішою умовою ефективного спілкування (близько 70% інформації людина сприймає по зоровому (візуальному) каналу; невербальні сигнали дозволяють зрозуміти справжні почуття і думки співрозмовника. Особливо цінні невербальні сигнали оскільки вони спонтанні, несвідомі і, на відміну від слів, завжди щирі.

Величезне значення невербальних сигналів у діловому спілкуванні підтверджується експериментальними дослідженнями, які свідчать, що слова розкривають лише 7% сенсу, звуки, 38% значення несуть звуки і інтонації і 55% - пози і жести. Невербальне спілкування включає в себе п'ять підсистем:

1. Просторова підсистема (міжособистісне простір). 2. Погляд. 3. Оптико-кінетична підсистема, яка включає в себе: зовнішній вигляд співрозмовника, міміку (вираз обличчя), пантоміміку (пози і жести). 4. Паралінгвістіческая або околоречевая підсистема, що включає: вокальні якості голосу, його діапазон, тональність, тембр. 5. Екстралінгвістичні або позамовленнєва підсистема, до якої належать: темп мови, паузи, сміх й ін.

21. **Етапи роботи з граматичними структурами в 10-11 класах.**

Етапи формування граматичної компетенції. Першим етапом роботи з граматичним матеріалом є його презентація. Метою цього етапу є створення орієнтовної бази для подальшого формування навички в процесі презентації її в усному та письмовому мовленні. Форма презентації обирається з урахуванням наступних факторів: 1. Стадія навчання.

2. Складність граматичного матеріалу. 3. Мета засвоєння: активне володіння матеріалом або пасивне його знання. Оволодіння граматичною навичкою починається з ознайомлення з граматичними структурами активного граматичного мінімуму. Граматичні структури, що входять до активного мінімуму, вживаються в усіх видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Тому потрібно формувати як рецептивні, так і репродуктивні навички володіння цими структурами.

22. **Критерії, за якими визначаються типи і види практичних занять у профільній школі.**

Основною організаційною одиницею освітнього процесу є практичне заняття. Щодо типів та видів практичних занять з англійської мови, їх структури у методиці викладання іноземних мов немає. Більшість наукових досліджень присвячена типам і видам уроків англійської мови та вимогам до них. За основними критеріями: Комунікативність; Мотивація; Прийом або видача інформації; Наявність опор; Спосіб взаємодії; Спосіб контролю. За додатковими критеріями: Характер виконання; Участь рідної мови; Функція в освітньому процесі. Місце виконання (Аудиторні, Лабораторні, Домашні, Місце виконання, Тренувальні, Контрольні).

23. **Фактори, які зумовлюють успішність аудіювання на уроках АМ в профільній школі.**

Методологічний компонент змісту навчання аудіювання як навчання технології сприймання та розуміння іншомовних текстів. Успішність аудіювання залежить: 1) від самого слухача: його індивідуально-психологічних особливостей, рівня розвитку у нього мовленнєвого слуху, пам'яті, наявності уваги, інтересу; загальних інтелектуальних передумов; фактичних знань; знань та вмінь в рідній мові; іншомовних знань, навичок та вмінь; мотивації; 2) від мовних особливостей аудіотексту та його відповідності мовленнєвому досвіду і знанням учнів; 3) від умов сприймання аудіо тексту. Фактори, що полегшують аудіювання: ритміка, паузація, мелодика — складники інтонації; можливість зорового контакту із співрозмовником; використання позамовних засобів та опори на ситуацію. Успішність аудіювання на уроках англійської мови в профільній школі визначається правильним підбором відео / аудіофайлів та розробкою методично вірних завдань, які відповідають віку та загальному рівню підготовленості учнів.

24. **Структура і зміст практичних занять з АМ в 10-11 класах.**

У старшій школі (10-11 класи) систематизується та узагальнюється мовний, мовленнєвий та комунікативний досвід учнів, набутий ними на попередніх етапах вивчення мови. Методи і види навчальної діяльності все більше набувають форм, наближених до реальних умов спілкування. Використовуються творчих, проектних, групових, інтерактивних форм роботи учнів профільної школи. Принципи диференціації змісту освіти відповідно до профілю навчання. Профільно орієнтоване навчання на старшому ступені. Вимоги до уроку іноземної мови випливають з цілей, змісту та технологій навчання: мовленнєва спрямованість, комплексність, іноземна мова – мета і засіб навчання, висока активність розумово-мовленнєвої діяльності учнів, різноманітність форм роботи учнів, мотиваційне забезпечення навчальної діяльності. Визначають два типи уроків іноземної мови. Перший тип – уроки, що спрямовані на формування

мовленнєвих навичок користування мовним матеріалом. Другий тип – це уроки, що спрямовані на розвиток мовленнєвих умінь. Структура уроку визначається його змістом і місцем уроку в тематичному циклі. В структурі уроку визначається початок, основна та заключна частини уроку.

25. **Мета і зміст формування англомовної компетенції в читанні в 10-11 класах.**

Види читання: вголос(або голосне) і мовчазне (або читання про себе). Голосне читання, що відповідає вимогам виразного читання, сприяє кращому усвідомленню прочитуваного, посилює виховний та естетичний вплив на слухачів. Форми учнівського читання: індивідуальне, хорове, «ланцюжкове», вибіркове, в особах. Методична мета кожної виду читання. Аспекти розвитку і вдосконалення вмінь і навичок сприймати почуте і прочитане, відтворювати і створювати усні та письмові висловлювання різних типів, стилів, жанрів; удосконалювати їхні вміння говорити і писати по суті, аргументовано і переконливо викладати свої думки, дискутувати, відстоювати свої погляди, використовуючи різні способи аргументації, вести діалог з різними співрозмовниками, дотримуючись культури спілкування і правил мовленнєвого етикету, що сприятиме підготовці старшокласників до успішного міжкультурного спілкування і в процесі навчання, і майбутньої трудової діяльності.

26. **Характеристика проблем сучасних досліджень в галузі Методики навчання іноземних мов**

Теоретична модель процесу навчання іноземної мови в сучасній старшій школі активно розробляється у публікаціях та навчально-методичних посібниках. На початку XXI ст. дослідники фокусували увагу на особливостях комептентістного підходу в навчанні та українських перспективах; змісті соціо-культурного аспекту навчання англійської мови; мовному портфелі як інструменті оцінки учня в області вивчення іноземних мов тощо. Серед праць останнього десятиліття слід виділити навчально-методичний посібник «Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник» (2013), рекомендований Національною академією педагогічних наук України. Авторським колективом (Валерій Редько, Тамара Полонська, Надія Басай, Олександр Пасічник, Олександр Коротков, Ірина Алексєєнко) обґрунтовано стратегічні напрями розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти у старшій школі; окреслено лінгводидактичні засади рівневого навчання іноземної мови старшокласників; з’ясовано науково-теоретичні підходи до конструювання змісту уроків іноземної мови і до побудови елективних курсів; схарактеризовано особливості організації самостійної роботи з іноземної мови старшокласників; досліджено й рекомендовано найбільш адекватні сучасним цілям і завданням іншомовної освіти педагогічні технології навчання тощо.

Тамара Полонська у праці «Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи» (2014) особливу увагу звертає на базові компоненти профільного навчення іноземної мови: елективні курси, професійну орієнтацію, мовне портфоліо.

27. **Рівні володіння мовою. Європейський мовний портфель**

Документи Ради Європи, зокрема концепція Європейського мовного портфоліо і «Загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою: вивчення, викладання, оцінка». Учнівський портфель як ефективна форма накопичення й оцінювання індивідуальних досягнень учнів у профільній школі є портфоліо. Мовне портфоліо. Європейський Мовний Портфель – це пакет документів, за допомогою яких ті, хто навчається (власники Портфеля), збирають і систематизують свої досягнення; відображають свій досвід у вивченні іноземних мов, представляють зразки виконаних робіт, а також отримані свідоцтва і сертифікати. Європейський Мовний Портфель сприяє розвиткові мовленнєвих умінь і компетенцій, необхідних для подальшої діяльності іноземною мовою, й адресований учням, які бажають вивчати іноземні мови. Він, як правило, складається з трьох розділів (Мовний Паспорт, Мовна Біографія, Досьє).

28. **Типи і види інтегрованих практичних завдань з АМ в 10-11 кл.**

“Інтегрований” підхід у сучасній концепції комунікативного підходу до навчання іноземних мов. Приниципи поєднання свідомих і підсвідомих компонентів структури навчання. Інтегровані підходи на рівні мови (фонетика, орфографія, лексика, граматика) та в процесі формування іншомовної мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання та письмо). Доцільність використання принципу інтегрованого підходу у навчанні іноземної мови. Види формування і вдосконалення мовних компетенцій: фонетичної + лексичної; фонетичної + граматичної; лексичної + граматичної. Переваги інтегрованого навчання: взаємопов’язане формування мовленнєвих, мовних, лінгвосоціокультурної та навчально-стратегічної компетенцій на основі зразків іншомовної культури, із залученням навчальних матеріалів інших предметів, використанням різноманітних засобів і форм навчання та новітніх технологій.

29. **Сучасні технології навчання щодо формування англомовної компетенції у говорінні**

Говоріння як продуктивний вид мовленнєвої діяльності, за допомогою якого (спільно з аудіюванням) здійснюється усне вербальне спілкування. Змістом говоріння є вираження думок в усній формі. В основі говоріння лежать вимовні, лексичні, граматичні навички. У більшості методів навчання говоріння є одним з найважливіших напрямків викладання. Говоріння представляє собою форму усного спілкування, за допомогою якої

відбувається обмін інформацією, здійснюваної засобами мови, встановлюються контакт і взаєморозуміння, виявляється вплив на співрозмовника відповідно до комунікативного наміру мовця. Однією з основних завдань сучасного навчання говорінню є формування вторинної мовної особистості, здатної успішно здійснювати соціальну взаємодію з носіями іншої культури. Процес формування в іншомовної компетенції в говорінні потребує власної технології навчання. 1. Говоріння як продуктивний вид мовленнєвої діяльності. 2. Сутність і характеристика діалогічного мовлення. 3. Труднощі оволодіння та етапи навчання діалогічного мовлення. 4. Сутність і характеристика монологічного мовлення. 5. Етапи та система вправ навчання монологічного мовлення. Порівняльна характеристика діалогічної й монологічної форм говоріння. Формування соціокультурної компетенції в процесі навчання говоріння. Сутність і характеристика діалогічного мовлення. Його комунікативні функції. Комунікативні, психологічні і мовні особливості діалогічного мовлення. Структура діалогу. Одиниця навчання діалогічного мовлення. Основні види діалогічних єдностей. Функціональні типи діалогів. Труднощі оволодіння діалогічним мовленням. Етапи навчання діалогічного мовлення. Система вправ для навчання діалогічного мовлення. Сутність і характеристика монологічного мовлення. Його комунікативні функції. Комунікативні, психологічні і мовні особливості монологічного мовлення. Одиниця навчання монологічного мовлення. Типи монологічних висловлювань. Етапи навчання монологічного мовлення. Система вправ для навчання монологічного мовлення.

30. Дистанційна освіта з АМ в профільній школі: переваги й недоліки.

Синхронні засоби навчання (Zoom, Skype, Google Classroom, Viber відеозв’язок) і асинхронні (електронна пошта, блоги, онлайн відео-уроки, матеріали для опрацювання, в тому числі у вигляді аудіо- та відеофайлів, на які діти записують свої відповіді та надсилають вчителю). Переваги дистанційного навчання. Основні методи дистанційного навчання: бесіди, рольові ігри, дискусії, проєктні роботи, методи стимулювання і мотивації навчання, контролю й самоконтролю (зокрема письмового). Використання творчих завдань, проблемно-пошукова та проєктна робота, яка сприяє пізнавальній самостійності та креативності учнів. Поєднання онлайн, традиційного та індивідуального навчання у дистанційному навчанні іноземних мов. Форми навчання: консультації (групові та індивідуальні), індивідуальні заняття, самостійна робота, проєктна робота, відеоконференції, онлайн-уроки, аудіозаписи. Проводиться онлайн-тестування, використовувалися онлайн-тренажери для вивчення граматики і лексики, фото-, відео- та аудіоматеріали з YouTube. Недоліки дистанційного навчання: проблеми з соціалізацією учнів, надмірне проводення часу перед екраном комп’ютера, фрагментація навчання.

Частина 2. Організація та забезпечення процесу навчання АМ:
Зразок плану конспекту уроку з англійської мови
Практичне заняття з англійської мови на тему Environmental pollution

Мета практична: *розвивати навички вживання нових лексичних одиниць в мовленні; практикувати учнів в читанні текстів з теми з повним розумінням його змісту; систематизувати лексичний матеріал з теми; розвивати навички й уміння аудіювання;*
розвиваюча: *розвивати навички самостійної та творчої роботи*
освітня: *формувати інформаційну та комунікативну компетенції*
виховна: *переконати учнів у необхідності захисту навколишнього середовища від забруднення; показати взаємозв'язок людини з навколишнім середовищем;*

Обладнання: *фотографії, що ілюструють проблеми навколишнього середовища; відео сюжет з теми; комп'ютер, роздавальний матеріал, словники*

Хід заняття:

І. Привітання. Введення в іншомовну атмосферу. – 2 хв.
«Look after this planet, it's the only one we had»

T: Today we are going to study a very important and serious topic. Environmental Pollution has become one of the most burning problems. People often do things which pollute lend, air, water greatly. It is very dangerous because it damages health of people. Environmental protection is a great concern today.
By the end of the lesson you'll be able to form your own opinion about the ways of solving pollution problems. That is why we are going to do a lot of various activities which will develop your reading, speaking, writing and listening skills.

Введення в іншомовну атмосферу. 8 хв.
T: Some interesting facts about environmental pollution
Do you know that:
- *forests are disappearing at the rate of 20 hectares a day?*
- *the biggest cause of air pollution is the motor car?*
- *70% of population in Ukraine lives in environmentally dangerous areas?*

T: Now you'll see some pictures. Look at the screen. Here is a list of problems. Match them with the pictures. What do you think has caused these problems?

List of environmental problems:
1) Litter
2) Water pollution

3) Destruction of the forests
4) Air pollution
5) Drought

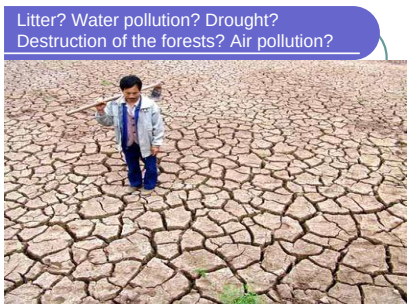

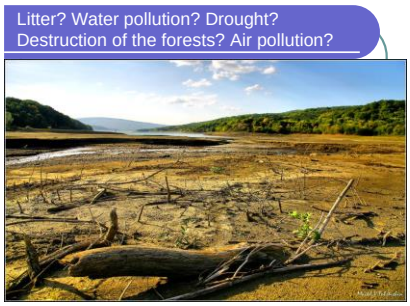

T: Puzzle. To solve this puzzle put the white letters at the bottom of each column into the boxes above them in the same column, so that, when you finish, you will be able to read an English proverb by reading across the boxes. The grey squares show the ends of the words. How can we connect this proverb with our topic?

Here is an example:

N	E	V	E	R		L	O	O	K		A
	G	I	F	T		H	O	R	S	E	
I	N		T	H	E		M				

~~I~~	~~G~~	~~I~~	~~E~~	~~H~~	~~E~~	~~H~~	~~O~~	~~R~~	~~K~~	T	~~A~~
~~N~~	~~N~~	~~V~~	~~T~~	~~R~~		L	~~M~~	~~O~~	~~S~~	~~E~~	H
	~~E~~		~~F~~	~~T~~			~~O~~	O	U		

Never look a gift horse in the mouth

Find the proverb:

U	**R**	**S**	**B**	**O**	**L**	**I**	**S**	**O**	**K**	**Y**	**O**	**U**	**T**
A	**S**	**-**	**Y**	**E**	**D**	**-**	**M**	**A**	**O**	**N**	**-**	**Y**	**O**
M	**U**	**-**	**T**	**-**	**U**	**-**	**E**	**-**	**-**	**E**	**-**	**I**	**-**

II. Основна частина 25хв.

Speaking:

T: Your home task was to prepare a short commentary to the video about environmental pollution. Now you have a great opportunity to try yourself in the role of a journalist. The rest of you are judges. So we have a conquest. There'll be only one winner. Judges must estimate commentaries according to the grammar rules and word order. Last lesson new words were given you. Our journalists must use as many words as possible.

Word list:

pollution (n) – забруднення
pollutant (n) – забруднюючий компонент
existence (n) – існування
ruin (v) – руйнувати; знищувати
reduce (v) – зменшувати
enterprise (n) - підприємство
take measures – прийняти міри
hazard (n) – небезпека, ризик
poison (v) – отруювати, псувати
sewage (n) – стічні води
species (n)-види
wastes (n) –відходи
destroy (V)- знищувати
harmful substances – шкідливі речовини
cut down (v)- вирубувати

Conquest consists of four steps:

1. Listen to a journalist.
2. Name the words from the list
3. Ask 2 questions (When…? How….? What……? Where……? Who….?)
4. Make a decision who is the winner. (I think the best is ….because his commentary was…..)

(Обговорення сюжетів та визначення переможця)

Coming back to our topic, I'd like to introduce new vocabulary

Active vocabulary

cause (v) – викликати, бути причиною
(to cause somebody to something; to cause illness)
contaminate (v) – заражати, псувати, забруднювати
(to contaminate soil, water and air)
greenhouse (n) – теплиця, оранжерея, парник
(greenhouse effect; greenhouse vegetables and flowers)
litter (n) – сміття, бруд
(no litter here! To pile litter)
persuade (v) – переконувати (of; in); відговорювати (from)
(to persuade from smoking)
plant (n) – рослина, завод, електростанція
(to cut down pants; electric power plants)
raw (adj) – сирий, необроблений, неочищений
(raw fish; raw materials)
restrict (v) – обмежувати, заключати (у межі)
(to restrict nature pollution)
release (v) – звільняти, спускати, скидати
(to release brakes; to release smoking)
spill (spilt, spilled) (v) – проливати, розсипати
(spill oil)
wastes (n) – відходи
(nuclear wastes)
wildlife (n) – жива природа
(to observe wildlife)
fertilizer (n) – добриво
(chemical fertilizers)

Writing

Lexical exercises:

1. **In each list of five words one word doesn't belong, because it is somehow different from the others. Circle the number of the word and explain why it doesn't belong.**

Example:

1) *red*
2) *paint*
3) *yellow*
4) *blue*
5) *orange*

Reason: Paint is not the name of the color.

1) chemicals	1) water	1) poison
2) pesticides	2) soil	2) ruin
3) fumes	3) noise	3) destroy
4) radiation	4) air	4) persuade
5) pollution	5) woods	5) burn fuel

2. Break the code.

Try to read the message. Us what you know about English spelling, vocabulary to guess what number each of the vowels is. Write down the message and translate it.

1- , 2- , 3- , 4- , 5- .

P35pl3 d1rty th3 41r w1th g4s3s 4nd sm5k3, p51s5n th3 w4t3r w1th ch3m1c4ls 4nd 5 th3r s2bst4nc3s, 4nd d4m4g3 th3 s51l w1th t55 m4ny f3rt1l1z3rs 4nd p3st1c1d3s.

(Відповідь 1- i, 2- u, 3- e, 4- a, 5- o.)

T: Now I give you different tasks. (роздавальний матеріал з вправами I, II та III рівней складності згідно до індивідуальних здібностей студентів)

I. **Match the word with its definition:**

Smog, atmosphere, ecology, sewage, fertilizer, acid rain, toxic, global warming

- when harmful gases from cars and power plants are released into the air and fall back to the Earth with rain or snow.
- solid and liquid wastes from bathtubs, toilets.
- brown air pollution that comes from cars and factories, it makes the air unsafe for people, animals and plants to breathe.
- the study of organisms and their environment.
- the layer of gases surrounding the Earth, another word for air.
- anything from compost to cow manure that helps plants grow.
- an increase in the Earth's temperature, caused by a build-up of greenhouse gases in the atmosphere,
- another word for poison.

II. Put the sentences in the logical order to get a story.

a) They show concern about the threats the planet faces – distinction of the rainforest, holes in the ozone layer, the greenhouse effect, too much garbage and all forms of air and water pollution.
b) On that day inhabitants of the Earth celebrate Earth Day.
c) It is a day for people to learn what they can do to preserve the planet Earth.
d) April 22 is a special day around the world.
e) Earth Day is a time when many people show that they care for our fragile planet.

1-

2-
3-
4-
5-

III. Decide which words do not go along with these key words:

to fight to reduce to control to decide	pollution	raw hazardous plant poisoned	sewage	to cause	problems pollution people illness

Listening comprehension

T: Read the table and then listen to the teacher twice. Fill the missing information in the table.

problem	suggestions	results
… pollution	1) government should improve public ……. 2) people should get …….. in recycling schemes. 3) we should ban …….. from city centers. 4) government should force …….. to put …… on chimneys 5) we should stop …….the products of companies whose factories …… pollution	1) people won't have to use…….. to get around 2) there will be less rubbish …… the environment 3) we can make the streets ……., safer and quieter 4) the harmful ……...won't be able to pollute the atmosphere 5) we will force them to use …….friendly production methods

Text

The living conditions throughout the world are getting worse and worse. Exhaust fumes and smoke from the factories are polluting the air. We give some ideas how to reduce air pollution. First of all government should improve public transportation so that people won't have to use cars to get around. Also people should get involved in recycling schemes so that there will be less rubbish to pollute the environment. We should ban cars from city centers to make the streets cleaner, safer and quieter. Governments should force factories to put filters on chimneys so that the harmful gases won't be able to pollute the atmosphere. We should stop using the products of companies whose factories cause pollution to force them to use environmentally – friendly production methods.

Reading

Read the text and try to understand the main idea of the text.

After reading each student will get a task according to the text.

Environmental Pollution

People have always polluted their surroundings. But until now pollution was not such a serious problem. People lived in uncrowded rural areas and did not have pollution - causing machines. With the development of crowded industrial cities which put huge amounts of pollutants into small areas, the problem has become more important. Automobiles and other new inventions make pollution steadily worse. Since the late 1960's people have become alarmed with the danger of pollution.

Air, water, and soil are necessary for existence of all living things. But polluted air can cause illness, and even death. Polluted water kills fish and other marine life. On polluted soil, food can not be grown. In addition environmental pollution spoils the natural beauty of our planet.

Pollution is as complicated as serious problem. Automobiles are polluting the air but they provide transportation for the people. Factories pollute the air and the water but they provide jobs for people and produce necessary goods. Fertilizers and pesticides are important for growing crops but they can ruin soil.

Thus, people would have to stop using many useful things if they wanted to end pollution immediately. Most people do not want that of course. But pollution can be reduced gradually. Scientists and engineers can find the ways to reduce pollution from automobiles and factories. Government can pass the laws that would make enterprises take measures for reducing of pollution. Individuals and groups of people can work together to persuade enterprises to stop polluting activities.

Here are some words to the text:

surrounding – навколишнє середовище
uncrowded rural areas – слабо населені сільські райони
marine life – морські тварини
crops – сільськогосподарські культури
pass the law – прийняти закон

Post-reading activities (вправи різних рівнів складності)

I. Answer the question.

1. Why was not pollution such a serious problem earlier?
2. When have people become alarmed with the danger of pollution?
3. What can environmental pollution?
4. Why is pollution a complicated problem?
5. What can government and individuals do to reduce pollution?

II. Find the following word-combinations in the text:

- *машини, які забруднюють природу;*
- *розвиток перенаселених промислових міст;*
- *робити забруднення інтенсивним;*
- *спричиняти хворобу і навіть смерть;*
- *псувати природну красу планети;*
- *забезпечити можливість пересування;*
- *надавати роботу людям;*

- *корисні речі;*
- *поступово зменшувати;*
- *прийняти міри для зменшення забруднення*

III. Ask 5 different questions to the text.

IV. Make up a plan to the text and write annotation.

V. How can we reduce pollution? Say 6 sentences using words from the text.

VI. Write down advantages and disadvantages of using:

+……
1) automobiles
……
……
……-……

+……
2) factories
……
……
…-……

……+……
3) pesticides
……
……
……-……

III. Заключна частина. 10 хв. Summarizing

1) What were we talking about?
2) What new have you known about environmental pollution?
3) How are we connected with our surroundings?

Home assignment

1. **Speak on the harm done to the environment. Use the table.**

People	dirty	woods	with	radioactive wastes
Factories	poison	the air		gases and smoke
We	cut down	the water		chemicals
Some companies	damage	the soil		fertilizers and pesticides
Vehicles	burn			special equipment

2. **Translate the following combinations and ask 8 questions with them:**

шкідливий вплив; утиль та сміття; проблеми забруднення; забруднення повітря; отруєння води; порушувати спокій шумом; забруднена вода; здійснювати контроль над забрудненням навколишнього середовища; охоплювати пожежею; зменшити кількість впливу; спалювати паливо; потеплення атмосфери; парниковий ефект.

T: Our Earth is so beautiful. Nature gives people its riches to live and enjoy. We cannot live without fresh air, clean water, sunshine and a lot of things which we take from the nature. That's why we must take care of it. Then we'll be happy to live on the most beautiful planet in the Universe. Nature has its rights and it is our duty to respect and defend these rights.

ВИМОГИ ДО ЗАВДАННЯ 3: ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ.

Відповідь надається у вигляді презентації, на її представлення відводиться до 15 хвилин. Підготовка презентації з призначеної екзаменатором макротеми готується здобувачем вищої освіти за чітко визначеною структурою. Комісія оцінює уміння відібрати найважливіші факти з не менш ніж десяти наукових джерел та вміння у стислій формі презентувати найважливіше, дотримуючись певної структури відповіді. Якість вибраних джерел буде окремо розглянута і прокоментована комісією.

СТРУКТУРА ВІДПОВІДІ

Відповідь надається у вигляді презентації, на її представлення відводиться 10 хвилин. Комісія оцінює уміння відібрати найважливіші факти з *не менш ніж десяти наукових джерел* та вміння у стислій формі презентувати найважливіше, дотримуючись певної структури відповіді. Якість вибраних джерел буде окремо розглянута і прокоментована комісією. Перед виступом здобувач здає паперовий варіант своєї презентації.

Презентація має містити:

- *Титульну частину*, у який визначено Тему та Композицію відповіді; відомості про здобувача освіти (ПІБ, заклад, факультет, група).
- *Вступну частину*, що наводить відомості про літературний період (характеристика визначних рис) та короткі біографічні факти про автора та його творчість (характеристика визначних рис його творчої манери). Біографічні відомості мають вміститися у 2-3 речення.
- *Огляд науково-дослідних праць* з Теми презентації. Здобувач надає огляд *монографій та дисертаційних досліджень*, близьких до проблематики макротеми та виводить на екран обкладинки цих видань. На важливі статті за темою дослідження можна посилатися лише у списку

використаних джерел. Коментуючи науковий доробок з макротеми, слід віднайти інформацію про автора(ів) та усно представити їх.

- *Визначення дефініцій з Теорії літератури*, що використовуються для розкриття теми та розглядаються у доповіді-презентації.
- *Відповідь на проблемне питання* із доказовою базою у вигляді цитат із обов'язком посиланням на джерело.
- Визначення можливості застосування теми у *міждисциплінарному вимірі*.
- Місце творчого доробку письменника чи його ідейно-естетичного напряму в *шкільній програмі «Зарубіжна література»* в профільній школі.
- Розкриття можливостей практичного застосування результатів у шкільному літературознавстві: план-конспект уроку / план-конспект факультативного заняття тощо.
- *Характеристика україномовних видань* художніх творів, дотичних до розкриття теми та їх перекладачі.
- *Висновки* щодо розвитку літератури в різних країнах, взаємозв'язків української та зарубіжних літератур, зв'язків літератури й мистецтва, значення української перекладацької школи в діалозі культур.
- *Список використаних ресурсів*.

Слайди презентації не мусять відображати ВЕСЬ текст відповіді на питання Макротеми. Здобувач освіти має можливість креативного підходу і частину відповіді надати в усній формі, але основні тези Макротеми необхідно висвітлити наочно.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ЗМІСТ ДЛЯ РОЗКРИТТЯ ПРОБЛЕМНОЇ ЧАСТИНИ МАКРОТЕМИ

1. Постмодернізм як провідний естетико-філософський напрям кінця XX – початку XXI ст. та особливості його вивчення у сучасних шкільних програмах.

Основні поняття та ідеї постмодернізму. Виникнення терміну «постмодернізм». Співвідношення модерну і постмодерну (Е. Гідденс, І. Хасан). Реалізація у художньому тексті нових форм текстуальності: нелінійність, гіпертекстуальность, інтертекстуальность. Стильовий, жанровий та культурологічний плюралізм творів. Парадигма постмодерністського дискурсу: системна відчиненість, маргінальність, синтетичність, цитатність, іронія, пародійність. Концептуальне значення моделювання удаваної реальності, функцінування симулякрів, ствердження характерного для окремої культурної ситуації кічу, елементи «шокової естетики». Поліваріантність кінцівки постмодерністського твору. Основні категорії естетики постмодернізму. Деконструкція (демонтаж смислу) та

парадоксальність. Симулякр як онтологічна проекція «копії копії» та центральний елемент творення гіперреальності. Контекст як інтерпретаційне тло прочитання тексту. Ігрове начало як єдина можлива методологія будь-якої діяльності та можливість самореалізації особи. Різомна структура та принцип лабіринту. Фрагментарність та мозаїчність як характеристики ситуації постмодерну (стилістичний плюралізм і цитатність). Культурний нігілізм та іронізм як принципи опрацювання та синтезу емпіричного матеріалу. Гіперреальність vs «об'єктивна дійсність». Читач як адресат тексту і співавтор. Автор як медіатор інтертексту. Культурна традиція як єдиний зв'язок із світом змістів. Принциповий марґіналізм абсолютно незалежного суб'єкта. Місце постмодернізму у шкільному курсі зарубіжної літератури.

2. **Інтертекст як спосіб побудови постмодерністського художнього тексту і методика інтертекстуального аналізу художнього твору.**

Поняття інтертексту, поясніть його значення у літературі та мистецтві. Теоретичні роботи з основ інтертекстуальності Ролана Барта, Жака Дерріда, Дж. Крістевої, Мішеля Фуко, Лінди Хатчіон, Ж. Бодрійяра. Інтертекстуальні стратегії: способи, за допомогою яких автори використовують інтертекстуальність у своїх творах (цитування, аллюзії, пародія, міфологічні аспекти тощо). Представте методику інтертекстуального аналізу, включаючи ідентифікацію взаємозв'язків між текстами, виявлення ключових мотивів та образів, а також оцінку впливу інших творів на досліджуваний текст. Наведіть приклади художніх творів, де інтертекстуальність відіграє важливу роль у побудові сюжету, розвитку персонажів та створенні атмосфери. Виокреміть ключові моменти та зв'язки між цими творами. Поясніть, як інтертекстуальність вписується в основні принципи постмодернізму, такі як релятивізм, гібридність, іронія тощо. Обговоріть, як інтертекст використовується для підірвання традиційних норм і стандартів у літературі.

3. **Гіпертекст як спосіб побудови постмодерністського художнього твору і методичні основи його розуміння.**

Визначення гіпертексту. Розгляньте, як гіпертекст відповідає основним принципам постмодернізму, таким як децентрування, гібридність та розмитість меж. Поясніть, що гіпертекст дозволяє відобразити фрагментарність та багатошаровість сучасного світу. Продемонструйте різні технології, які використовуються для створення гіпертекстових творів, такі як інтерактивні веб-сайти, електронні книги та ігри. Сучасні методи та підходи, які допомагають розуміти і аналізувати нестандартну структуру та взаємозв'язки між елементами тексту. Структурний, мережевий, текстуальний, когнітивний, компаративний та контент-аналіз гіпертексту**.** Обговоріть, як ці технології дозволяють створювати нові форми художньої виразності та взаємодії з читачем.

Представте методики та стратегії аналізу гіпертекстових творів, включаючи визначення структури, аналіз маркерів та посилань, а також вивчення різноманітних шляхів навігації та взаємодії з текстом. Наведіть приклади гіпертекстових творів, таких як «Хазарський словник» Мілорада Павича», твори Італо Кальвіно. Аналізуйте їхню структуру, особливості та вплив на читача. Обговоріть можливості подальшого розвитку гіпертексту як засобу художнього виразу та способу сприйняття інформації. Способи прочитання гіпертекстуальних творів у шкільному курсі зарубіжної літератури.

4. **Форми романів у творчості М. Павича та методи сучасного аналізу гіпертексту.**

Мілорад Павич як видатний сербський письменник сучасності. Вступ у творчість М. Павича: поясніть його значення як письменника, який експериментує з формами та структурою роману. Форми романів в творчості М. Павича. Роман-словник («Хазарський словник. Роман-лексікон на 100 000 слів»). Роман-кросворд («Пейзаж, що намальовано чаєм. Роман для шанувальників кросвордів»). Роман як довідник з гадання («Остання любов у Царграді»). Роман-клепсидра («Внутрішня сторона вітру, або роман про Гєро і Леандра»). Гіпертекстуальна основа творів. Введіть поняття гіпертексту та його важливість у сучасному літературному аналізі. Поясніть, як гіпертекст дозволяє читачеві навігувати в тексті не лінійно та відкривати нові шляхи для сприйняття інформації. Продемонструйте, як можна застосувати методи аналізу гіпертексту до творчості М. Павича та поясніть, як це розширює можливості сприйняття тексту читачем. Наведіть конкретні приклади розділів або епізодів з творів М.Павича, які можна розглядати як гіпертекстові. Здійсніть аналіз їх структури та взаємозв'язків між фрагментами тексту. Підсумуйте результати аналізу творчості М. Павича за допомогою методів сучасного аналізу гіпертексту. Обговоріть перспективи подальших досліджень у цьому напрямі та можливість використання гіпертекстового аналізу для розуміння інших літературних творів.

5. **Міфопоетика роману К. Рансмайра «Останній світ» та методи архетипного аналізу художнього твору**.

Інтерпретація міфу про вигнання Овідія в м. Томіс (сучасна Констанца в Румунії). Використання міфологічного контексту для створення паралелей між античним світом і сучасністю. Відчуття часу, що зупинився, де античний і сучасний світи переплітаються. Поняття міфопоетики та архетипів у літературі. Поясніть, що міфопоетика відображає використання міфологічних мотивів та архетипів у художніх творах, що дозволяє підсвітити універсальні теми та символи. Проаналізуйте роман К. Рансмайра «Останній світ» з точки зору наявності архетипів. Виділіть ключові образи, теми та сюжетні лінії, які можуть бути інтерпретовані як архетипи (наприклад, герой-мандрівник, жертва, мудрець тощо, та їхні функції у тексті). Міфологічні мотиви в романі «Останній світ» (Хаос, природа, тварини, які уособлюють різні аспекти

людської природи і світу). Дослідження ідею, що кожне знищення веде до нового творення, що перегукується з міфами про вічне відродження і циклічність буття. Підсумуйте результати аналізу, надайте висновки щодо використання міфопоетики та архетипного аналізу у романі «Останній світ». Обговоріть можливі наслідки цих аспектів для розуміння та інтерпретації тексту.

6. **Роман Дж. Орвелла „1984" та його проекції на сучасність в розробці позакласного заходу для старших класів**.

Роман Джорджа Орвелла „1984" як потужне попередження про небезпеку тоталітаризму та маніпуляції інформацією. Зв'язок творчості Дж. Орвелла із соціально-історичною ситуацією доби. Викриття сутності тоталітарної системи та її ієрархії в антиутопіях митця. Цивілізаційний проект в романі Дж. Орвелла «1984»: боротьба проти страху й рабської покірності в суспільній свідомості; образ головного героя в динаміці; поетика антиутопії (фантастика, мова, символи, алегорії та ін.); newspeak (новомова) та її ідеологічне підґрунтя. Актуальність твору у наш час, враховуючи розвиток технологій та проблеми з приватністю. Розробка позакласного заходу для старших класів на основі цього роману для формування критичного мислення та свідомого ставлення до сучасних соціально-політичних явищ. Приклад позакласного заходу. *Вступна частина (10 хвилин):* Вступне слово вчителя про Джорджа Орвелла та контекст написання роману „1984". Короткий огляд сюжету та головних тем роману. *Групова робота (10 хвилин):* Розділити учнів на невеликі групи (4-5 осіб). Кожна група отримує певний аспект для дослідження: тоталітаризм, контроль над інформацією, приватність, маніпуляція мовою, опір системі. Завдання груп: знайти паралелі між описаними в романі ситуаціями та сучасним світом, підготувати коротку презентацію своїх висновків. *Презентація та обговорення (10 хвилин):* Кожна група представляє свої висновки перед класом. Обговорення висновків, питання та відповіді. Вчитель підсумовує обговорення, додаючи свої коментарі та приклади з сучасного світу. *Інтерактивна частина (10 хвилин)*. Провести рольову гру, де кожна група уявляє себе в умовах світу „1984", розігруючи різні ситуації (наприклад, допит в Міністерстві Любові, створення новомови, життя під наглядом „Великого Брата"). Обговорити відчуття та враження учнів від гри. *Заключна частина (5 хвилин):* Рефлексія учнів щодо проведеного заходу. Підсумкове слово вчителя, підкреслення важливості критичного мислення та розуміння соціальних процесів. Матеріали та ресурси.

7. **«Ім'я троянди» (італ. Il nome della rosa) У. Еко як семіотичний роман. Ключові концепти твору та засади нейролінгвістичного програмування у викладанні зарубіжної літератури.**

Роман «Ім'я троянди» Умберто Еко як складний семіотичний текст, що використовує символи та знаки для побудови багатошарового сюжету.

Семіотика (наука про знаки і символи, їх використання та інтерпретацію) в контексті роману. Основні семіотичні елементи роману (Бібліотека, Лабіринт, Книга, Троянда). Бібліотека в абатстві є центральним символом роману, виступаючи як лабіринт, повний книг — знаків, які треба розшифрувати. Цей лабіринт є метафорою для світу знаків, де інтерпретація стає ключем до розуміння істини. Назва роману «Ім'я троянди» є відсилкою до проблеми іменування і значення. Троянда є багатозначним символом, який можна трактувати різними способами. Умберто Еко залишає відкритим питання, що саме символізує троянда, підкреслюючи багатозначність і невизначеність знаків. Інтертекстуальність роману: відсилки до інших текстів – релігійних і філософських. Мережа знаків, які читач повинен інтерпретувати. Інтертекстуальність підкреслює, що будь-який текст є частиною більшої системи знаків і значень. Детективний сюжет твору як пошук істини. Алегорія пошуку істини через інтерпретацію знаків і слідів. Головний герой, брат Вільям Баскервільський, діє як семіотик, розшифровуючи знаки і символи, щоб дійти до істини. Мова як засіб передачі знання і інструмент маніпуляції. Нейролінгвістичне програмування (НЛП) як підхід до комунікації, особистісного розвитку і психотерапії, заснований на взаємозв'язку між нейропроцесами, мовою та поведінковими патернами. Основні принципи НЛП у викладанні зарубіжної літератури: раціональне і сенсорне сприйняття; підбудова і ведення; якоріння; моделювання. Використання НЛП у викладанні зарубіжної літератури: індивідуальний підхід; створення позитивної атмосфери; активізація інтересу; розвиток критичного мислення; інтерактивні методи навчання.

8. **Постмодерністська основа роману Дж. Барнса „Історія світу в десяти з половиною розділах” (англ. A History of the World in 10½ Chapters) і методи аналізу постмодерністського художнього твору в школі**.

Роман Джуліана Барнса „Історія світу в десяти з половиною розділах” як один із найяскравіших прикладів постмодерністської літератури. Постмодерніст-ські техніки та прийоми для створення багатошарового тексту, який ставить під сумнів традиційні погляди на історію, істину та реальність. Гра з формою, змістом і наративом, оригінальний та критичний погляд на світ. Основні постмодерністські елементи роману: фрагментарність, інтертекстуальність, іронія та пародія. Композиція твору: роман складається з десяти з половиною розділів, кожен з яких є окремою історією, що має свою власну тему та стиль. Відсутність єдиного наративу і зв’язної структури підкреслює фрагментарність та хаотичність історії. Відсилки до інших літературних творів, міфів та історичних подій. Мережа смислів і контекстів, які читач повинен розшифрувати (наведіть приклади). Форми іронії та пародії на традиційні історичні та літературні жанри. Наприклад, історія про Ноїв ковчег, розказана від імені жука, пародіює релігійні тексти та ставить під сумнів офіційні версії історичних подій.

Метанаратив та метапроза. Прийом «авторської маски» (обговорення природи і структури роману з читачем). Скептицизм щодо істини та реальності: продемонструвати, як різні версії одних і тих самих подій, розказані з різних точок зору, підкреслюють суб'єктивність і багатогранність істини. Покажіть, як кожен розділ роману пропонує іншу перспективу на історію, відмінну від попередніх для розширення уявлення про те, що історія не є монолітною чи однозначною, а складається з безлічі індивідуальних наративів. Погляди Барнса щодо традиційних поглядів на мистецтво як засіб відображення реальності. Методи аналізу постмодерністського художнього твору в школі: інтертекстуальний аналіз, аналіз іронії та пародії; деконструкція; аналіз стилістики та форми; метанарративи та метатекстуальність; аналіз персонажів та їх розвитку.

9. **Галерея фентезійних образів у творчості Дж. Толкіна: шляхи вивчення жанру фентезі з урахуванням психолого-вікових особливостей читача**.

Фентезі як жанр літератури. Естетичні засади літератури жанру фентезі. Світ Середзем'я Дж.Р.Р. Толкіна, населений ельфами, гномами, хобітами, людьми та багатьма іншими істотами. Ельфи в Толкіна – благородна і древня раса, що володіє великою мудрістю та магічними здібностями. Вони відомі своєю красою, довговічністю та близькістю до природи (Леголас; Галадріель). Гноми – майстри каменю та металу, відомі своєю працьовитістю та майстерністю, живуть у підземних містах і мають міцну волю (Гімлі Торін Дубощит); хобіти – маленькі, доброзичливі істоти, які люблять спокійне життя та сільське господарство, мають чудовий апетит і цінують прості радощі життя (Фродо Беггінс, Більбо Беггінс); чарівники в Середзем'ї – істоти, надіслані Валар для допомоги у боротьбі зі злом, які володіють великою мудрістю та магічною силою (Гендальф; Саруман, темний лорд Саурон); орки – мерзенні створіння, створені Мелькором і служать Саурону, відомі своєю жорстокістю та ненавистю до світла. Урук-хаї – покращена версія орків, створена Саруманом. Назгули, або Примарі Персня, – дев'ять королів, які були перетворені на безсмертних слуг Саурона через використання Перснів Влади та наводять жах на всіх, хто їх бачить. Енти – древні деревоходи, охоронці лісів Середзем'я: великі, сильні та дуже старі (Древоборід). Старшокласники можуть аналізувати фентезі з критичної точки зору та розуміти глибші символічні значення. Тематичний аналіз передбачає аналіз складних тем, таких як боротьба добра і зла, влада і корупція, ідентичність і доля. Інтертекстуальність і культурний контекст скерований на вивчення взаємозв'язків між фентезі та іншими літературними жанрами і культурними явищами. Загальні методи: інтерактивні обговорення (створення умов для дискусій, де учні можуть висловлювати свої думки та обговорювати різні точки зору); проєктна робота (організація групових проєктів, де учні можуть досліджувати певні аспекти фентезі (наприклад, створення світу, характер героїв); мультимедійні ресурси.

10. **Художньо-структурні особливості роману Д. Фаулза «Колекціонер» (англ. *The Collector*) та принципи виховання загальнолюдських цінностей на уроках зарубіжної літератури**.

Д. Фаулз як видатний представник літератури постмодернізму. Унікальні художньо-структурні особливості, які роблять його важливим твором у сучасній літературі. Двоїста структура наративу: «Колекціонер» складається з двох частин, що подаються від імені двох головних персонажів - Фредеріка Клегга (можливість побачити світ очима викрадача.) та Міранди Грей (розкриття внутрішнього світу жертви, її боротьбу та надії). Тематика влади та контролю. Влада та підпорядкування: Фредерік намагається контролювати Міранду, сприймаючи її як об'єкт своєї колекції, що підкреслює його психологічні та емоційні відхилення. Спротив: Міранда постійно намагається чинити опір, використовуючи як фізичні, так і психологічні методи, що додає напруження та драматизму. Символізм і метафори. Образ метелика як ключовий символ, який відображає Міранду як прекрасне, але уразливе створіння, ув'язнене у клітці. Клітка, в якій Фредерік тримає Міранду, символізує його бажання контролювати та володіти нею. Психологічний портрет викрадача, його мотивація, страхи та відхилення розкриваються через його власний наратив. Класова нерівність: взаємини між Фредеріком, представником робітничого класу, та Мірандою, яка належить до більш привілейованого соціального середовища, відображають соціальну напругу та нерівність. Відкритий фінал. Обговорення морально-етичних проблем як принцип виховання загальнолюдських цінностей на уроках зарубіжної літератури. Увага на моральні дилеми та етичні питання, які постають перед персонажами з метою розвитку критичного мислення та етичної свідомості. Дискусії, проекти та есе на теми, пов'язані з літературними творами і реальними життєвими ситуаціями. Спонукання учнів до рефлексії над власними цінностями та поведінкою, порівняння їх з цінностями, представленими у літературі. Вивчення літератури різних народів і культур сприяє розвитку толерантності та розуміння культурного розмаїття, що є важливою складовою загальнолюдських цінностей. Залучення учнів до творчих завдань і проектів, що пов'язані з темами літературних творів (ілюстрації, відео-презентації, написання віршів або оповідань на основі прочитаного матеріалу). Інсценування уривків з літературних творів з метою кращого розуміння почуттів і мотивів персонажів, розвитку емпатії, здатності співчувати іншим.

11. **Молодіжні субкультури в романі Д. Коупленда «Покоління Х» та можливі види наочностей з теми.**

Роман Дугласа Коупленда «Покоління Х: Казки для прискореного часу» (Generation X: Tales for an Accelerated Culture) як одним із ключових творів, що описує життя та погляди молодіжних субкультур 1990-х років. Особливості культури покоління Х, які народилися у період між 1965 і 1980

роками. Головні герої роману – Енді, Даг та Клер. Відмова від традиційних життєвих шляхів (кар'єра, матеріальне благополуччя) у пошуках сенсу життя. Відчуження від суспільства споживання та масової культури, що є характерним для молодіжних субкультур того часу. Цинічне та іронічне ставлення до світу. Сарказм та гумор для вираження незадоволення суспільними нормами та очікуваннями. Відображенням загальної атмосфери недовіри та скептицизму. Критика впливу масової культури та медіа на життя молодих людей. Хибні стандарти успіху та щастя. Прагнуть знайти свою ідентичність поза межами матеріальних цінностей. Тимчасові роботи та нестабільність. Місцева культура та втеча. Субкультура «неформалів». Підгрупи покоління Х: «сквайри», «глобальні тінейджери», «чорні дири», «чорні нори», арманісти, лисохвостики, «діти природи», «відброси». Можливі види наочностей з цієї теми.

12. **Гуманістична основа роману П. Зюскінда «Парфуми: історія одного вбивці» (нім. Das Parfum. Die Geschichte eines Mörders) та принципи морального виховання учнів на уроках зарубіжної літератури**.

Роман Патріка Зюскінда «Парфуми: історія одного вбивці» як глибоке дослідження людської природи, зокрема, тих її аспектів, які пов'язані з почуттями, мораллю, індивідуальною ідентичністю, питанням про мораль та мистецтво. Гуманістична основа цього твору. Пошук сенсу життя та ідентичності. Позбавлення власного запаху героя як символ його відчуження від суспільства та людської природи. Пошук ідеального запаху як метафора пошуку власного «Я» і сенсу існування. Людська природа та мораль. Контраст між Ґренуєм і суспільством. Чому Ґренуй не сприймається читачем як абсолютне зло? Відсутність любові та прийняття, уявлень про абстрактні поняття (любов, милосердя тощо), жага до ідеалу, який він не може досягти через свою вроджену відсутність запаху. Філософські питання про те, що визначає людську мораль і де межа між добром і злом. Влада мистецтва та творчості. Парфумерія як форма мистецтва. Ізоляція та відчуження. Ґренуй – соціальний аутсайдер, який не може інтегруватися в суспільство через свою унікальність. Його ізоляція підкреслює тему відчуження, яка є актуальною для багатьох людей, особливо тих, хто відчуває себе непотрібним або не таким, як усі. Моральне виховання учнів на уроках зарубіжної літератури як важлива складова загальної освіти. Формування ціннісних орієнтирів, моральних принципів і етичних норм у учнів старших класів. Використання художніх текстів як моральних прикладів. Розвиток критичного мислення. Створення дискусій та обговорень. Формування моральних принципів через приклади. Інтеграція літературних творів з іншими дисциплінами. Розвиток емпатії через літературу.

13. **Алегоричний філософський роман в творчості В. Голдінга «Володар мух» (англ. The Lord of the Flies) та методологічні аспекти вивчення жанру антиутопії в ЗЗСО**.

Роман Вільяма Голдінга «Володар мух» як визначний алегоричний філософський твір, який досліджує глибокі аспекти людської природи і суспільства. *Символічна та алегорична проблематика твору*. Людська природа та первісні інстинкти. Втрата моральних та соціальних норм у диких умовах. Приклади деградації людської поведінки в умовах відсутності цивілізаційних стримувань. *Символіка персонажів*. Ральф (порядок, цивілізація, демократичні принципи); Джек (дикість, агресія, прагнення до влади). Піггі (інтелект і раціональність, вразливість розуму в жорстокому світі). Саймон (духовність і моральність). *Алегорія суспільства*. Острів як мікрокосм світу. Тема зла. Символічний «володар мух» (свиняча голова, обсипана мухами) як алегорією зла, яке існує в кожній людині. Зло як невід'ємна частина людської природи у відсутності соціальних обмежень. *Моральні дилеми*. Що таке справжня природа людини? Чи можемо ми подолати свої темні сторони, або вони завжди будуть частиною нашого існування? Чи можливе існування дійсно справедливого і мирного суспільства? Значення вивчення жанру антиутопії в ЗЗСО для розвитку критичного мислення, етичних уявлень та розуміння соціальних і політичних проблем у учнів. Методологічні аспекти вивчення цього жанру. Вибір творів для вивчення (навести приклади). Контекстуальний підхід: розгляд антиутопії в контексті історичних та соціальних умов, у яких вони були написані. Порівняльний аналіз творів антиутопічного жанру Приклади, як різні автори зображують тоталітарні режими, контроль над суспільством, роль технологій та ідеологій у придушенні особистої свободи. Тематичний аналіз. Використання інтердисциплінарного підходу: залучення до аналізу антиутопій знань з історії, філософії, політології та соціології; проєкції на реальні соціальні та політичні процеси. Критичне мислення та обговорення. Творчі завдання. Використання мультимедійних засобів.

14. **Картина світу в романі-параболі Кобо Абе «Жінка в пісках» (яп. 砂の女) і проблеми педагогічної етики у практиці викладання.**

Модель світу і концепція людини як філософські категорії XX ст. Кобо Абе – визначний японський письменник. Картина світу в романі-параболі Кобо Абе «Жінка в пісках». Символіка роману (Яма, Вода, Мотузкові сходи, Жінка, горілка, цигарки, ПІСОК як головний символ) Інтерпретації символу піску: а) метафора повсякденності, що засмоктує; б) ворожість будь-якого середовища людині; в) стагнація і відсталість у повсякденному житті. Сипкість піску символізує постійний рух часу. Еволюція осмислення його значення героєм: від піднесеної концепції піску, який керував життям, поховав цілі цивілізації до боротьби з піском повсякденності, яка загрожує поглинути людину і перетворити її на свого раба. Поняття про педагогічну етику. Дотримання моральних та етичних стандартів у взаємодії між вчителем і учнями, а також

у професійній діяльності педагога загалом. Професійна компетентність. Об'єктивність та справедливість. Конфіденційність. Повага до особистості учня. Виховання та особистий приклад. Взаємовідносини з колегами. Баланс між особистим життям та професійними обов'язками. Уникнення впливу зовнішніх факторів. Психологічна підтримка учнів.

15. Розуміння сутності культури й освіти, призначення людини в сучасному світі за романом Р. Бредбері «451° за Фаренгейтом» (англ. Fahrenheit 451).

Роман Рея Бредбері «451° за Фаренгейтом» як глибокий філософський твір, що досліджує сутність культури та освіти, а також призначення людини в сучасному світі. Образ суспільства майбутнього, де книги заборонені, а споживання поверхневої інформації та розваг є нормою. Питання про значення знань, індивідуальності та людської місії. Наведіть цитатний матеріал щодо таких філософсько-етичних аспектів твору: сутність культури; освіта та знання; призначення людини; критика споживацтва; відповідальність за майбутнє. Символізм в романі (Вогонь, Фенікс).

16. Зіткнення ідилії і реальності в романі Б. Віана «Шумовиння днів» (фр. L'Écume des jours) та критерії оцінювання авторського задуму в постмодерністському тексті.

Література французького постмодернізму. Естетика французького «нового роману» як передбачення постмодернізму. Зіткнення ідилії та реальності в романі Боріса Віана «Піна днів» як основна тема. Проілюструвати цитатами образ світу, де фантастичні елементи переплітаються з жорстокою реальністю, і це протистояння відображає глибокі філософські та емоційні аспекти людського життя. Створення ідилії: світ, сповнений фантазії і незвичайних винаходів. Вторгнення реальності. Хвороба Хлої (лілія в легенях). Робота на заводах, фантасмагоричні аспекти процесу виробництва зброї. Символіка і метафори. Лілія як символ краси та смерті. Процес зменшення будинку Колена, який поступово стає темнішим і тіснішим як символ погіршення життя і відчай. Зникнення піаноктейлю. Філософські роздуми про крихкість щастя та неминучість страждання. Емоційний вплив. Суспільна критика. Релігія у романі. Критерії оцінювання авторського задуму в постмодерністському тексті. Поліфонізм культур. Деконструкція. Інтертекстуальність. Іронія та гра з формою. Метафікція. Симулякри. Фрагментарність та хаотичність. Полівалентність значень. Соціально-культурна критика. Автономія тексту.

17. Суспільство майбутнього у футурологічному романі Д. Мітчелла «Атлас хмар» («Cloud Atlas») та філософсько-психологічні засади інноваційної діяльності в галузі літературної освіти.

Футурологічний роман Девіда Мітчелла «Атлас хмар» як складний та багатошаровий твір, який досліджує теми зв'язку між минулим, теперішнім та майбутнім. Варіанти суспільства майбутнього у творі. Корпократія та тоталітаризм (Нью-Сеул). Контроль над населенням, технологічна залежність, пригнічення індивідуальності. «Фабрикати» – люди, які не відповідають стандартам суспільства: штучні робітники, позбавлені прав і свобод. Тема етичних меж технологічного прогресу та небезпеки корпоративної влади. Постапокаліптичний світ (Гаваї після падіння цивілізації) після глобального катаклізму, де людство повернулося до примітивного існування. Мотив крихкості цивілізації. Соціальна нерівність та боротьба за права. Круговерт історії та реінкарнація. Технологічний прогрес та його наслідки. Інноваційна діяльність у галузі літературної освіти має ґрунтуватися на філософсько-психологічних засадах, що сприяють розвитку творчого мислення, критичного аналізу та емоційного інтелекту учнів. Ключові аспекти. Конструктивістський підхід у навчанні. Створення ситуацій, де учні можуть активно брати участь у процесі навчання, обговорювати, аналізувати та інтерпретувати тексти. Використання проектного навчання. Застосування гуманістичної психології з фокусом на розвитку особистості та самореалізації, в літературній освіті. Підтримка індивідуальних інтересів і талантів учнів, стимулювання їх до самовираження через літературу. Розвиток критичного мислення. Екзистенціальна філософія. Технологічні інновації. Інтердисциплінарний підхід. Розвиток емпатії та емоційного інтелекту.

18. «Графічний роман» Ніла Геймана та сучасна Концепція літературної освіти в школі.

«Графічний роман» Ніла Геймана, відомий також як «The Sandman» як взірець сучасного графічного роману. Елементи фентезі, жахів та міфології. Сюжетна лінія твору. Образ Морфея (Сон), одного з Вічних – безсмертних істот, які уособлюють різні аспекти існування, такі як Сон, Смерть, Бажання, Руйнація тощо. Влада та відповідальність, мрії та реальність, життя та смерть, а також вплив часу на життя людей і безсмертних істот як провідні теми твору. Алегоричні персонажі твору («Вічні»): Смерть, Бажання, Руйнація, Доля, інші міфологічні образи. Ілюстрації Дейва Маккіна, Майкла Зуллі, Джилли Томпсона та ін. Пояснити, яким чином кожна арка історії має свій унікальний художній стиль, що підкреслює різноманітність і багатошаровість оповіді. Структура та «сюжетні арки» твору (75 випусків, 1989-1996). Стиль оповіді. Інтертекстуальні відсилки до літератури, міфології та історії. Поетичність і глибина, атмосфера загадковості та чарівності. Мова твору, метафори та символізм, аспекти інтерпретації. Вплив та значення. «Три кити» Концепції літературної освіти в сучасній школі: розвиток критичного мислення, естетичного сприйняття та розуміння культурної спадщини. Цілі та завдання літературної освіти. Розвиток читацької культури, формування в учнів стійкого інтересу до читання, розуміння

важливості літератури як джерела знань та задоволення. Навчання аналізувати та інтерпретувати літературні твори, розпізнавати літературні прийоми та розуміти їх значення. Розвиток здатності сприймати та оцінювати художні твори, формування естетичних смаків та поглядів. Моральне та етичне виховання. Методи та підходи. Комплексний підхід: вивчення літератури у контексті історії, філософії, мистецтва, що дозволяє глибше зрозуміти зміст творів та їх вплив на культуру. Інтерактивні методи навчання: використання дискусій, рольових ігор, творчих проектів, що сприяє активному залученню учнів до навчального процесу. Використання цифрових ресурсів та інструментів для вивчення літератури. Зміст літературної освіти: класична та сучасна література. Оцінювання та зворотний зв'язок. Індивідуальний підхід. Роль вчителя (наставник і фасилітатор).

19. **Виховний потенціал роману Джона Майкла Ґріна «Провина зірок». Аспекти формування толерантності до людей з особливими потребами засобами літературної освіти**.

Творчі здобутки Джона Майкла Ґріна. Теми та ідеї роману «Провина зірок». Мотивна структура твору. Сила людського духу. Протистояння хворобам Гейзел і Огастуса. Любов та дружба, важливість справжніх людських стосунків, підтримки та взаємодопомоги. Моральні та етичні питання, питання про сенс життя і смерті як основа для обговорень та рефлексій на уроках літератури або класних годинах. Мудрість та оптимізм персонажів як приклади для наслідування. Навчальні моменти: важливість самоусвідомлення, співчуття, емпатія, розуміння життя та смерті, захворювання та підтримка хворих, соціальні та сімейні питання. Формування толерантності до людей з особливими потребами засобами літературної освіти. Вибір відповідних літературних творів. Використання дискусій для глибокого аналізу літературних творів, обговорення поведінки персонажів, їхніх почуттів та переживань. Проекти та творчі завдання (малюнки, есе), ідеї учнів щодо підтримки та допомоги людям з особливими потребами. Рольові ігри та інсценізації з метою кращого розуміння ситуації та почуттів героїв. Стимулювання учнів до роздумів над власними поглядами та установками щодо людей з особливими потребами. Рефлексивні завдання (написання щоденників, есе, участь у круглих столах). Емпатійне читання. Інтеграція з іншими дисциплінами (історія, соціальні науки, психологія). Співпраця з батьками та громадою (інформаційні зустрічі, семінари, громадські проекти). Особистий приклад вчителя.

20. **Проблема «Особистість і Система» в романі К. Кізі «Над зозулиним гніздом», або «Політ над гніздом зозулі» (англ. One Flew over the Cuckoo's Nest) та аспекти її розв’язання у творчій роботі школяра**.

Роман Кена Кізі «Над зозулиним гніздом» (One Flew Over the Cuckoo's Nest) як глибокий і багатошаровий твір, що піднімає важливі соціальні, психологічні та етичні питання. Конфлікт між особистістю і системою як провідна тема твору. Символізм системи. Психіатрична лікарня як метафора репресивної системи, яка прагне контролювати і підкоряти індивідів; символ мікрокосмму суспільства, де править бюрократія і примус. Образ сестри Ретчед як уособлення безжальності і жорстокості системи. Методи контролю над пацієнтами (це маніпуляції, примус, залякування). Особистість проти системи. Рендл Патрік Макмерфі – символ духу свободи, бунту та незалежності, виклику репресивній владі. Боротьба за свободу. Вплив системи на особистість (пасивність, підкорення, втрачена індивідуальність). Зміни під впливом Макмерфі: пробудження свідомості, колективний спротив. Кульмінація конфлікту. Жертовність головного героя. Звільнення вождя Бромдена. Розвиток критичного мислення у школярів в процесі рефлексії над проблемою «особистість і суспільство». Творчі роботи (твори, есе, проекти та ін.) Формування моральних цінностей, етичних принципів та відповідальної громадянської позиції. Аналітичні есе (надати приклади тем), творчі проекти (запропонувати кілька проєктів); рольові ігри та дискусії. Надати приклади інсценізації ситуацій, де учні можуть дослідити різні соціальні ролі і їх вплив на особистість. Приклади та літературні джерела («1984» Джорджа Орвелла, «Над зозулиним гніздом» Кена Кізі, «Чума» Альбера Камю). Оцінювання та зворотний зв’язок.

21. **Концепція незалежної особистості в романі Дж. Селінджера «Ловець у житі», або «Над прірвою у житі» (англ. The Catcher in the Rye) в контексті актуальних проблем шкільного виховання**.

Роман Дж. Д. Селінджера «Ловець у житі» як одним із найвідоміших творів зарубіжної літератури, що досліджує проблеми підліткового бунту, пошуку себе та конфлікту з суспільством. Характеристика Голдена Колфілда як втіленням концепції незалежної особистості, яка прагне знайти своє місце у світі, що здається йому фальшивим і лицемірним. Індивідуалізм попри тиск з боку суспільства, неприйняття традиційних норм та цінностей, їх фальшивість і безглуздість (підкріпити цитатами). Критика лицемірства та корумпованості дорослого світу. Пошук автентичності: справжніх, щирих взаємин та відчуттів. Відчуження та ізоляція героя. Втеча від реальності. Пошук сенсу життя. Бажання захистити дітей. Сенс метафори «ловець у житі». Втрата віри в освіту. Внутрішні конфлікти. Почуття провини і скорботи. Еволюція персонажа, прийняття реальності, надія на зміни. Актуальні проблеми шкільного виховання в процесі формування гармонійної особистості. Моральне і етичне виховання. Толерантність та повага до інших. Психологічне здоров'я (стрес, тривожність, протидія булінгу). Цифрова грамотність та безпека (залежність від гаджетів та к кібербезпека). Розвиток

соціальних навичок та емоційного інтелекту. Підтримка учнів з особливими потребами. Екологічна свідомість.

22. **Виховний потенціал жанру повісті-притчі в сучасній літературі на прикладі «Алхіміка»** ***(порт. O Alquimista)*** **П. Коельо**.

Повість-притча як літературний жанр. Контекст: філософські ідеї, моральні уроки та універсальні істини, які можуть надихати і навчати у творчості А. де Сент Екзюпері, Річарда Баха і Паоло Коельо. Теми, ідеї та провідні мотиви повісті-притчі П. Коельо «Алхімік», підкріплені цитатним матеріалом. Пошук власного шляху. Віра в мрії. Єдність з природою. Духовний розвиток. Персонажі як виховні приклади. Кільцевий простір твору. Моральні уроки: цінність мандрівки; важливість досвіду; любов і взаємоповага. Філософські та духовні аспекти твору (єдність усіх речей, інтуїція, знаки). Методи використання в освітньому процесі. Шляхи обговорення твору у класі. Види творчих завдань (приклади тем для есе, проектів, презентацій, інсценізацій).

23. **Події «Празької весни» в романі М. Кундери «Нестерпна легкість буття» (чеськ. Nesnesitelná lehkost bytí) з точки зору теорії і практики контекстного вивчення художнього твору**.

Творчі досягнення Мілана Кундери. Події «Празької весни» у романі Мілана Кундери «Нестерпна легкість буття» як важливий історичний та політичний контекст для розуміння твору. Теорія контекстного вивчення. Історичний контекст, події та наслідки «Празької весни». Вплив історичного контексту на роман. Світоглядні орієнтири героїв твору – Томаша, Терези, Сабіни та Франца. Внутрішній світ персонажів, їхні страхи, бажання та моральні дилеми, що додає глибини і правдоподібності зображеним подіям. Особисті долі героїв в контексті політичних змін. Основні теми роману, такі як свобода, любов, відповідальність та екзистенціальна легкість і тягар буття на тлі політичних подій. «Празька весна» як символ надій і розчарувань, боротьби за свободу і неминучих компромісів. Мотиви та символіка. Кундерівська дихотомія «легкості» і «тягаря» буття у виборах та вчинках персонажів, які змушені балансувати між особистими бажаннями та зовнішніми обставинами. Метафори і символи для вираження складних політичних реалій. Наприклад, вторгнення радянських військ символізує загрозу особистій свободі і автономії (навести цитати). Опозиція місто/село. Літературні прийоми та стиль роману. Інтертекстуальність, теорія «кічу». Історичні факти, документальні свідчення та філософські роздуми, що створюють багатошаровий наратив, який відображає складність і багатогранність життя у тоталітарному суспільстві.

24. **Специфіка «магічного реалізму» Г. Гарсіа Маркеса. Синтез реального і фантастичного в оповіданні «Стариган із крилами»**

(ісп. *Un señor muy viejo con unas alas enormes*). Аналіз тексту як важливий етап вивчення художнього твору в шкільному курсі.

Особливості розвитку латиноамериканської літератури кінця XX ст. «Магічний реалізм» як стилістичне явище. Твочість Габріеля Гарсіа Маркеса. Унікальний синтез реального та фантастичного в оповіданні «Стариган із крилами». Зображення незвичних та фантастичних елементів як природну частину повсякденного життя із створенням своєрідної казкової реальності. Навести цитату з описом старого чоловіка з крилами, якого знаходять селяни після сильної бурі. Ставлення селян до події. Продемонструвати на прикладі оповідання «Стариган із крилами» характерну рису магічного реалізму - взаємодію фантастичного з реальним, де незвичайне сприймається як щось буденне. Злиття реального та фантастичного: чоловік з крилами інтегрується в реальний світ без будь-якого пояснення чи обґрунтування його існування. Повсякденність фантастичного: жителі села сприймають появу крилатого старого як щось звичайне, навіть використовуючи його як атракціон для заробітку грошей. Критика суспільства через байдужість, жорстокість і комерціалізацію всього незвичного. Символіка твору. Крила старого можуть символізувати не тільки ангельське походження, але й обтяженість людськими недоліками, хворобами та старістю. Підвладність дива реальним труднощам і стражданням. Аналіз тексту як важливий етап вивчення художнього твору в шкільному курсі. Способи розуміння змісту, структури та художніх засобів, використаних автором. Розглянемо основні причини, чому аналіз тексту має таке важливе значення. Етапи дослідження сюжетної лінії, характерів персонажів, конфліктів та їх розвитку. Розвиток критичного мислення. Збагачення словникового запасу. Розвиток аналітичних навичок. Розуміння культурного та історичного контексту. Розвиток емоційної та естетичної чутливості. Підготовка до екзаменів та тестів.

25.З'ясування конфлікту драми. Специфічні методи, прийоми аналізу твору драматичного роду, різновиди способів створення характерів у драмі Ф. Дюрренматта «Гостина старої дами» (нім. Der Besuch der alten Dame).

Фрідріх Дюрренматт – визначний швейцарський драматург XX ст. Конфлікт у драмі Фрідріха Дюрренматта «Гостина старої дами» як центральний елемент, який визначає розвиток сюжету і формування характерів. Суть конфліку: протистояння між Клер Цаханасян, багатою жінкою, яка повертається до рідного міста, і жителями цього міста, які стикаються з моральною дилемою, викликаною її пропозицією. Суть пропозиції. Теми помсти, справедливості, корупції та моральної деградації суспільства. Методи і прийоми аналізу драматичного твору. На прикладі драми Фрідріха Дюрренматта «Гостина старої дами» провести аналіз персонажів: психологічний аналіз (дослідження мотивів, страхів і бажань головних персонажів); соціальний контекст (як соціальне становище і минуле персонажів впливають на їхні дії та рішення); зміни у характері (аналіз того,

як персонажі розвиваються або деградують протягом дії п'єси). Структурний аналіз: композиція драми (поділ на акти, сцени, визначення кульмінації та розв'язки); драматичні ситуації (визначення ключових ситуацій, які рухають сюжет вперед). Аналіз тем і мотивів. Різновиди способів створення характерів у драмі: діалоги (прямі висловлювання персонажів; показати, як через них розкривається внутрішній світ персонажів, їхні думки і мотиви). Проаналізувати підтекст: те, що персонажі не говорять прямо, але що можна зрозуміти з контексту і манери їхньої мови. Аналіз дій та вчинків, моральних виборів. Продемонструвати як вибір, який робить персонаж, розкриває його справжню натуру. Наприклад, рішення жителів міста прийняти пропозицію Клер показує їхню моральну деградацію. Ремарки і авторські коментарі. Авторські інструкції: Ремарки допомагають зрозуміти, як саме автор бачить персонажів і ситуації. Символічні деталі. Образи і предмети, які мають символічне значення (наприклад, протезні кінцівки Клер, що підкреслюють її фізичну і моральну деформацію).

26. **Оригінали й переклади художніх творів, їхня роль у розвитку особистості. Перекладна література як важливий складник вітчизняної культури й чинник формування української нації. Розробка факультативного заняття з зіставлення перекладеного віршованого твору з англомовним оригіналом**.

Переклад як вид діяльності. Його роль у міжкультурній комунікації. Роль оригіналів і перекладів художніх творів у розвитку особистості. Вплив оригіналів. Збереження авторського стилю: читання творів у оригіналі дозволяє повною мірою відчути авторський стиль, мову та культурні особливості, що сприяє глибшому розумінню твору. Лінгвістичний розвиток, вдосконалення мовних навичок, розширення словникового запасу та розвитку грамотності. Знайомство з культурою, історією та традиціями інших народів через призму оригінальної літератури. Вплив перекладів. Доступність: переклади роблять шедеври світової літератури доступними для ширшої аудиторії, що не володіє мовою оригіналу. Міжкультурний діалог, сприяння взаєморозумінню між культурами, знайомство з різноманіттям літературних традицій. Класичні та сучасні твори світової літератури як частина національного культурного простору. Перекладна література як важливий складник вітчизняної культури. Історична роль перекладної літератури в Україні. Розвиток мови: Освітній вплив. Переклади класичних творів світової літератури як важлива частина української літературної спадщини, впливаючи на розвиток національної літератури та її представників. Сучасний контекст. Глобалізація та культурний обмін. Формування національної ідентичності через розуміння себе в контексті світової культури. Популяризація української літератури. Розробка факультативного заняття з зіставлення перекладеного віршованого твору з англомовним оригіналом (на конкретному прикладі). Формулювання мети заняття. Презентація плану заняття. Навести приклад змістовної частини

таких основних етапів як: Вступ, Представлення вірша, Аналіз перекладу, Порівняльний аналіз, Визначення основних відмінностей між оригіналом та перекладом, Групова робота, Презентація результатів, Заключна дискусія, Домашнє завдання.

27. **Етнокультурологічний шлях аналізу художнього твору. Специфіка вивчення латиноамериканської літератури. Фантасмагорична картина безумства натовпу в оповіданні Х. Кортасара «Менади» (ісп. Ménades)**.

Сутність та мета етнокультурологічного аналізу художнього твору. Культурні, етнічні та історичні контексти, які впливають на зміст, форму і сприйняття твору. Дослідження історичних подій, соціальних та політичних умов, які вплинули на створення твору. Аналіз культурних традицій та обрядів. Вивчення етнічних особливостей персонажів, їхньої мови, звичаїв та світогляду. Вплив етнічної приналежності на сюжет і конфлікти в творі. Позиція автора щодо етнокультурних питань. Сприйняття твору сучасниками та нащадками. Вплив на культуру, літературу та суспільство. Особливості латиноамериканської літератури, обумовлені історико-культурним контекстом регіону. Синтез європейських, індіанських та африканських культурних елементів, що створює унікальний літературний феномен. Основні риси латиноамериканської літератури. Магічний реалізм (поєднання реалістичних і фантастичних елементів; відображення міфів, легенд і фольклору в повсякденному житті). Соціальна критика (відображення соціальної нерівності, політичних конфліктів та боротьби за права людини; показ жорстокості диктатур, корупції та насильства). Дослідження теми національної ідентичності, культурної спадщини та постколоніальних травм. Пошук власного голосу в умовах культурного синтезу та асиміляції. Експериментальність форми: використання новаторських літературних прийомів, таких як фрагментарність, нелінійність сюжету та полімодальність нарації. Творчі здобутки Х. Кортасара. Оповідання «Менади» як приклад латиноамериканської літератури у жанрі магічного реалізму. Сюжет та конфлікт Навести цитати опису концерту оркестра, який перетворюється на хаотичне і жорстоке видовище. Конфлікт між порядком і хаосом, мистецтвом і варварством. Фантасмагоричні елементи: процитувати опис натовпу, що втрачає контроль і перетворюється на дике стадо. Поєднання реалістичних описів з фантастичними елементами, що підсилює атмосферу жаху і безумства. Показати на цитатному матеріалі, як натовп може втратити індивідуальність і перетворитися на єдиний бездумний організм. Механізми масового психозу, коли люди втрачають контроль над своїми діями. Символіка твору. Менади – учасниці релігійних оргій на честь Діоніса в давньогрецькій міфології, символізують первісні, нестримні сили. Оркестр як символ культури і порядку, який не витримує натиску дикої стихії.

28. **Художня концепція вікторіанського суспільства в романі Д. Фаулза «Жінка французького лейтенанта»** ***(англ. «The French Lieutenant's Woman»)*** **в контексті методів ефективного викладання світової літератури в школі**.

Творчий доробок Джона Фаулза. Значення і місце в ньому роману «Жінка французького лейтенанта». Елементи посмодерністської естетики у творі. Поєднання елементів вікторіанської літератури з сучасними наративними техніками. Жанрові особливості роману. Образ вікторіанського суспільства Англії 1860-х років в інтерпретації Джона Фаулза. Суспільні норми та лицемірство. Обмеження і вимоги суспільства, що перешкоджають їх особистому щастю і розвитку героїв. Тема жіночої емансипації. Образ головної героїні (Сара Вудрафф) та її виклик традиційним ролям жінок у суспільстві. Пошуки ідентичності всупереч суспільним очікуванням. Проблеми гендерної нерівності, роль жінок у вікторіанському суспільстві (цитати). Класові розбіжності вікторіанського суспільства. Тема наукового прогресу і релігії (Чарльз Смітсон). Три фінали твору. Прийом «авторської маски». Методи ефективного викладання світової літератури в школі. Контекстуальний, персонажний, тематичний, інтертекстуальний аналіз твору. Групова робота і дискусії. Креативні завдання. Приклад заняття. Вступ (5 хвилин): короткий огляд вікторіанської епохи: соціальні норми, роль жінок, науковий прогрес. Вступ до роману та його автора. Читання та обговорення (10 хвилин): читання ключових уривків з роману; обговорення вражень і перших думок учнів. Групова робота (10 хвилин): принцип розподілу на малі групи та аналізу окремих аспектів роману (персонажі, теми, символіка). Презентації та дискусія (10 хвилин). Загальна дискусія щодо головних тем і питань роману. Заключна частина (5 хвилин). Підсумки заняття. Домашнє завдання: написати есе на тему (надати перелік тем).

29. **Теоретики і маніфести постмодернізму та питання методичної допомоги викладачеві сучасної зарубіжної літератури у ЗЗСО**.

Постмодернізм як літературний і культурний рух, його хронологічні рамки. Значення терміну в роботі Рудольфа Панвіці «Криза європейської культури» (1917). Розвиток поняття 1960-70-х рр. в роботах літературних критиків (Леслі Фідлер, Іхаб Хассан) і лінгвофілософія (Мішель Фуко, Ролан Барт, Жак Дерріда, Ю. Кристевої, Жан-Франсуа Ліотар, Жиль Дельоз, Франсуа Гуатарі, У. Еко). Концепції зміни ставлення до тексту (М. Фуко, «Слова і речі» (1966); Ролан Барт «Смерть автора» (1968). Концепція деконструкції в роботах Ж. Дерріда «Голос і феномен» (1967); «Про граматологію» (1967), «Письмо і відмінність» (1967). Проголошення демократизму нового мистецтва в статті Леслі Фідлера «Перетинайте кордону, засинайте рови» (1969); дослідженні Ч. Дженкса «Мова архітектури постмодернізму» (1975). Концепція паралогічного характеру розвитку сучасної культури, заснованої на мовній грі (Ж.Делез і Ф.Гуаттарі «Анти-Едіп: капіталізм і шизофренія», 1977; Ж.-Ф.

Ліотар, «Ситуація постмодернізму», 1979). «Древесна» і «різоматічна» модель світу. Поняття симулякра. Методична підтримка викладачеві сучасної світової літератури у ЗЗСО. Перелік сучасних підручників, які враховують специфіку постмодерністських творів, надають контекст і методичні рекомендації. Робочі зошити та плани уроків. Професійний розвиток викладачів. Семінари і тренінги з фокусом на постмодерністську літературу. Онлайн-курси та вебінари, що охоплюють сучасні літературні тенденції і методики викладання. Використання інтерактивних ресурсів: відео, аудіоматеріали та онлайн-платформи для підвищення зацікавленості учнів. Підтримка інноваційних методів викладання. Включення проектних робіт, де учні досліджують постмодерністські теми і створюють власні інтерпретації творів. Заохочення групової роботи і дискусій, що дозволяють учням обговорювати і критично аналізувати тексти. Створення чітких критеріїв оцінювання, які враховують специфіку постмодерністських творів і заохочують критичне мислення. Надання учням регулярного зворотного зв'язку щодо їхніх інтерпретацій і аналізу текстів.

30. Естетична проблематика метамодернізму як стильової течії зарубіжної літератури XXI ст. і методичні основи його розуміння. Визначення метамодернізму. Основні характеристики метамодернізму (оновлена щирість; плинність і гібридність; емоційний резонанс; пошук нових сенсів). Зв'язок та відмінності з постмодернізмом. Приклади художніх творів. Девід Фостер Воллес – «Нескінченний жарт» («Infinite Jest»). Донна Тартт – «Таємна історія» («The Secret History»). Томас Пінчон – «Вроджена вада» («Inherent Vice»). Дженніфер Іган – «Візит загону горлорізів». Джонатан Франзен – «Свобода» («Freedom»). Джордж Сондерс – «Лінкольн у бардо» («Lincoln in the Bardo»). Методичні основи розуміння метамодернізму. Контекстуальний аналіз. Історичний контекст: вивчення історичних і культурних умов, що сприяли виникненню метамодернізму. Соціокультурний контекст: аналіз суспільних змін і тенденцій, які вплинули на розвиток цієї течії. Структурний аналіз творів. Розгляд структурних особливостей метамодерністських творів, включаючи їхню композицію, стилістику та жанрову гібридність. Виявлення основних тем і мотивів, таких як щирість, емоційний резонанс, пошук нових сенсів. Міждисциплінарний підхід. Включення культурологічного аспекту для розуміння ширшого контексту метамодернізму. Використання інтерактивних завдань, що залучають учнів до активного обговорення та аналізу. Порівняння метамодернізму з модернізмом і постмодернізмом для виявлення його унікальних рис. Креативні завдання. Створення власних творів малого жанру (оповідання) у стилі метамодернізму. Аналіз творів через призму особистого досвіду учнів, заохочення до висловлення власних думок та емоцій.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Оцінка за традиційною шкалою єкзамену	**Підсумко-вий бал**	**Критерії оцінювання навчальних досягнень**	
		Теоретична підготовка	**Практична підготовка**
		Здобувач вищої освіти	
5	**100…90**	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює власні думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших здобувачів вищої освіти, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інфор-маційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не перед-бачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв’язання поставлених перед ним завдань

Оцінка за традиційною шкалою екзамену	Підсумко-вий бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Здобувач вищої освіти	
4	**89….70**	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі уміння виконання завдання
3	**69…51**	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі уміння щодо виконання завдань
2	**50…1**	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	екзамен
90-100	відмінно
70-89	добре
51-69	задовільно
1-50	незадовільно

Критерії оцінювання видів екзаменаційних завдань.

Завдання 1: питання з перевірки володіння навичками усного спонтанного мовлення англійською мовою у конкретній комунікативній ситуації педагогічного спрямування.

Оцінка «**5**» (90-100 балів) передбачає такі вимоги:

Зміст відповіді:

- структуровано, аргументовано та оригінально висловити свою точку зору щодо запропонованої ситуації;
- продемонструвати високий рівень фонетичної, лексичної, граматичної, стилістичної, синтаксичної та лінгвокраїнознавчої грамотності в відповідній комунікативній ситуації;

- володіти широким спектром мовних і мовленнєвих засобів, вільно та гнучко застосовувати їх для оптимальної реалізації комунікативного наміру та забезпечення адекватності соціально-функціональної складової ситуації спілкування.

Форма відповіді:

- фонетично коректне мовлення;
- вільне володіння уміннями монологічного мовлення;
- змістовна, логічна, чітка побудова відповіді;
- граматично, лексично та стилістично правильне мовне оформлення.

Допускається до 4-х граматичних або лексичних помилок.

«4» (70-89 балів)

Невиконання однієї вимоги до змісту та однієї/двох вимог до форми.
Допускається 5-6 граматичних або лексичних помилок.

«3» (51-69 балів)

Невиконання двох/трьох вимог до змісту та однієї вимоги до форми.
Допускається до 9 мовних помилок.

«2» (1-50 балів)

Невиконання чотирьох/п'яти вимог до змісту та двох вимог до форми.

Наявність у відповіді здобувача ос «магістр» 10 та більше граматичних або лексичних помилок.

Завдання 2: з перевірки знань здобувачів ОС «магістр» щодо їх англомовної методичної компетенції:

Оцінка «5» (90-100 балів) передбачає такі вимоги:

Зміст відповіді:

- відповідність змісту;
- повнота і ґрунтовність викладу;
- термінологічна коректність;
- точність виконання практичного завдання;
- здатність до обґрунтування методичних рішень;
- правильність оформлення плану-конспекту уроку

Форма відповіді:

- фонетично коректне мовлення;
- вільне володіння уміннями монологічного мовлення;
- змістовна, логічна, чітка побудова відповіді;
- граматично, лексично та стилістично правильне мовне оформлення.

Допускається до 4-х граматичних або лексичних помилок.

«4» (70-89 балів)

Невиконання однієї вимоги до змісту та однієї/двох вимог до форми.
Допускається 5-6 граматичних або лексичних помилок.

«3» (51-69 балів)

Невиконання двох/трьох вимог до змісту та однієї вимоги до форми.
Допускається до 9 мовних помилок.

«2» (1-50 балів)
Невиконання чотирьох/п'яти вимог до змісту та двох вимог до форми.

Наявність у відповіді здобувача ос «магістр» 10 та більше граматичних або лексичних помилок.

Завдання 3: з перевірки знань закономірностей розвитку сучасної зарубіжної літератури та методики її навчання.

Презентація макротеми:

Оцінка **«5»** (90-100 балів) передбачає такі вимоги:

Здобувач ос «магістр» чітко слідує структурі відповіді, представленій у Методичних рекомендаціях до атестаційного іспиту у питанні закономірностей розвитку сучасної зарубіжної літератури та методики її навчання; чітко орієнтується в дефініціях; демонструє творчу самостійність, знання наукової та методичної літератури, міждисциплінарні аспекти питання; тверді переконання та вміння їх захищати; має високу комунікативну культуру.

«4» (70-89 балів)

Здобувач ос «магістр» не виконує у повному обсязі одну з вимог до презентації Макротеми, при цьому добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з літературних першоджерел та наукової літератури, володіє інтермедіальною складовою питання й аргументовано викладає його; висловлює свої міркування щодо тих чи інших проблем, але припускається певних відхилень і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання.

«3» (51-69 балів)

Здобувач ос «магістр» володіє необхідними вміннями для осмислення Макротеми, однак при її презентації не виконує на належному рівні 25 % вимог до структури відповіді. Може знайти нові приклади та інтерпретувати міждисциплінарні зв'язки, однак не демонструє належне знання наукової літератури, має труднощі з наданням критичної оцінки. Можливі недоліки в аспекті комунікативної культури.

«2» (1-50 балів)

Здобувач ос «магістр» не виконує понад 25 % вимог до структури відповіді, не знає визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та науковій літературі, дотичної до проблематики Макротеми, демонструє відсутність критичного мислення та вміння узагальнити матеріал.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Підручники з Англійської мови:

Карп'юк О.Д. Англійська мова: Підручник для 10-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту. – Тернопіль: «Видавництво «Астон», 2010. – 224 с.

Несвіт А.М. Англійська мова: Ми вивчаємо англійську мову: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. (9-й рік навч.): профільний рівень / А.М. Несвіт. – К.: Генеза, 2010. – 304 с.
Карп'юк О.Д. Англійська мова: Підручник для 11-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту. – Тернопіль: «Видавництво «Астон», 2011. – 296 с.
Несвіт А.М. Англійська мова: Ми вивчаємо англійську мову: підруч. для 11кл. загальноосвіт. навч. закл. (9-й рік навч.): профільний рівень / А.М. Несвіт. – К.: Генеза, 2010. – 304 с.

Основна література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К. : Видавничий центр „Академія", 2004. 344 с.
2. Градовський А.В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика : монографія. Черкаси: Брама, 2003. 292 с.
3. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. 224 с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К.: «Ленвіт», 2003. 273 с.
5. Закон України «Про освіту» / Освіта України. Нормативно-правові документи. К.: Міленіум, 2001. С. 11 – 38 (поточна редакція від 01.04.2014 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12).
6. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов: Навчальний посібник. Вінниця, «Нова книга», 2003. 464 с.
7. Левицький В.В. Основи германістики. Вінниця : Нова книга, 2008. 528 с.
8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підруч. для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищих навч. закладів / О.Б. Бігич, Н.Ф. Бориско, Г.Е. Борецька [та ін.; під заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
9. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій. К.: Ленвіт, 2011. 344 с.
10. Науменко А.М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики). Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. 416 с.
11. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
12. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К., 2006. 716 с.
13. Фурсова Л.О. Інтегровані уроки мови й літератури: проблемний підхід. Тернопіль: Мандрівець, 2008.

Допоміжна:

14. Класична філологія в контексті сучасності : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (6-7 жовтня 2011 р.) / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, Філол. ф-т, Каф. румун. та класич. філол. - Чернівці : Рута, 2011. - 160 с.
15. Класична філологія у XXI ст.: здобутки та перспективи : матеріали Всеукраїнських наукових читань, присвячених 90-річчю від дня народж. проф. каф. клас. філол. Віталія Петровича Маслюка, (Львів, 28 трав. 2010р.) / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ф-т інозем. мов, Каф. клас. філол. ; [редкол.: А. О. Содомора та ін.]. - Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. - 139 с.
16. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та та українські перспективи // Під заг. ред. О.В.Овчарук. К.: "К. І. С.", 2009. 2013 с.
17. Кудіна В.В., Соловей М.І.Спіцщ Є.С. Педагогіка вищої школи. К.: Ленвіт, 2009. 213 с.
18. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навч.-метод. посіб. / В.Г. Редько, Т.К. Полонська, Н.П. Басай [та ін.]. К : Пед. думка, 2013. 360 с.
19. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / В.М. Нагаєв. К.: Центр учбової літератури, 2007. [Електронний ресурс]. – Доступ до посібника: http//imanbooks.com/book_429_page_1
20. Полонська Т.К. Мовне портфоліо як інноваційний компонент навчально-методичних комплексів з іноземної мови для старшої школи. Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць. К.: Пед. думка, 2012. Вип. 12. С. 637-645.
21. Полонська Т.К. Професійна орієнтація учнів старшої школи засобами іноземної мови. *Міждисциплінарність як методологія гуманітарних наук: мова, освіта, культура*. Умань: ПП Жовтий О.О., 2012. Ч. 1. С. 128 –133.
22. Редько В.Г., О.С. Пасічник. Особливості реалізації змісту рівневого навчання іноземних мов у старшій профільній школі в Україні. *Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць*. К.: Пед. думка, 2012. Вип. 12. С. 649-662.
23. Черниш В.В. Європейський досвід підготовки вчителя ін-ї мови // Бібліот. журн. "Іноземні мови". Вип. 1 / 2008. К.: Ленвіт, 2008. 64 с.
24. Comfort J. Effective presentations : teacher'sbook / J. Comfort with York Associates. – Oxford : Oxford University Press, 2010. 48 p.
25. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment / CouncilofEurope. – UK : Cambridge University Press, 2001. 260 p.
26. Karamysheva I.D. Contrastive grammar of English and Ukrainian languages: Textbook, Second edition, revised/ Vinnitsa: Nova Knyha Publishers, 2012. 320 p.
27. Malinovich M.V. Issues in English philology. Study manual. - 3d edition. Revised. – Irkutsk, 2012. 340 p.
28. Putilina, O. (2012) Innovations in Present-day Ukrainian and English Languages (Morphology. Syntax. Sociolinguistics). Book 2. Donetsk: Donetsk National University.

Джерела зі світової літератури та методики її навчання

1. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика : монографія. Черкаси: Брама, 2003. 292 с.
2. Джеймісон Ф. Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму. К., 2008.
3. Енциклопедія постмодернізму. К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2003. 503 с.
4. Зарубіжна література в школі науково-методичний журнал електронна версія. http://www.ukr-in-school.edu-ua.net/rubrics/literature_methods/.
5. Клочек Г. Енергія художнього слова: зб. ст. Кіровоград : Ред.-вид. відділ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2007. 448 с.
6. Куцевол О. М.Життя і творчість письменника в дзеркалі «поетичної критики»: навч. посіб. Вінниця, 2010. 279 с.
7. Куцевол О. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури : монографія. Вінниця: Глобус-Прес, 2006. 348 с.
8. Лекції з методики викладання літератури Розробка інтегрованого уроку літератури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу // http://uadoc.zavantag.com/text/8239/index-13.html.
9. Методика літератури як наука [Електронний ресурс]. Режим доступу // http://www.ukrlit.vn.ua/article/1077.html.
10. Наукові основи методики літератури. Навч.-метод. Посібник / За ред. Волошиної Н.Й. К.: Ленвіт, 2002. 344 с.
11. Небеленчук І.О. Літературознавча концепція аналізу художнього твору [Електронний ресурс]. Режим доступу // http://timso.koippo.kr.ua/blogs/index.php/nebelenchuk/title.
12. Палій О. Світ у пастці роману (спостереження над поетикою М. Кундери). К., 2006.
13. Постмодернізм. Словник термінів http://postmodernism.academic.ru/101/постмодернизм
14. Світ словників з філософії (в т.ч. філософії постмодернізму) http://mirslovarei.com/content_fil/POSTMODERNIZM-11879.html
15. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературної думки XX століття. Львів, 1996.
16. Судас Г. Постмодернизм. // Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.chem.msu.su/rus/teaching/sociology/postmodern.html
17. Токмань Г.Л. Методика викладання української літератури в старшій школі на екзистенціально-діалогічних засадах [Електронний ресурс]. Режим доступу // http://disser.com.ua/contents/4418.html
18. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник/ Г.Л.Токмань. К.: ВЦ «Академія», 2012. 312 с.
19. Фурсова Л.О. Інтегровані уроки мови й літератури: проблемний підхід.

Тернопіль: Мандрівець, 2008.
20. Чухно З.І. Методика аналізу художнього твору [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code.
21. Шуляр В. Методична лоція: бібліографічний путівник учителя літератури. Миколаїв: Іліон, 2008. 336 с.